

17—23 januari

Debatter m. m.**Fredagen den 17 januari**

	Sid.
Interpellationer av:	
herr Persson i Heden (cp) ang. användandet av salt mot halka på vägarna	5
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. sysselsättningsläget i Ljusdalsregionen	6
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Wennerfors (m) ang. eventuella förändringar i lotsorganisationen	7
herr Nordstrandh (m) ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet	7
herr Åkerlind (m) ang. statens järnvägars biljettpriser	7
herr Stridsman (cp) ang. hänsynstagande till den lokala opinionen vid avsättande av mark till nationalpark	7
fru Marklund (vpk) ang. en uppmjukning av reglerna för beviljande av bosättningslån	7

Tisdagen den 21 januari

Interpellationer av:	
fru Lewén-Eliasson (s) ang. utbildning av personal för behandling av skelögda barn	8
herr Ringaby (m) ang. dagsverkskostnaderna för beredskapsarbeten, m. m.	9
fru Ryding (vpk) ang. bestämmelserna om kvalificeringsdagar för full semester	9

	Sid.
fru Dahl (s) ang. de statliga driftbidragen till daghem och fritidshem	10
fru Dahl (s) ang. öppethållandet av fritidshem	11
herr Hansson i Skegrie (cp) ang. beredskapen i fråga om livsmedelsförsörjningen	11
herr Wennerfors (m) ang. avbrytandet av det s. k. starkölsförsöket	12
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Haglund (s) ang. direktiven för 1968 års lokaliseringsutredning	16
herr Wiklund i Stockholm (fp) ang. säkerhetsbestämmelserna för trafiken vid Bromma flygfält	16
herr Wedén (fp) ang. initiativ av den svenska regeringen för att förbättra situationen i Biafra	16
fru Ekroth (s) ang. utbyggnad av fritidshemmen	16

Onsdagen den 22 januari

Interpellationer av:

fru Jonäng (cp) ang. åtgärder mot serviceförsämringen efter omläggningen av postdistributionen	18
herr Hermansson (vpk) ang. tillämpningen av de s. k. konfliktdirektiven	18
herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. bristen på personal inom sjukvården	20
Utsträckt motionstid	22
Meddelande om enkla frågor av:	
fru Marklund (vpk) ang. den ökande arbetslösheten i Norrbotten . .	23
herr Gustavsson i Ängelholm (s) ang. åtgärder för att främja sysselsättningen inom ängelholmsområdet	23
herr Berndtsson (fp) ang. arbetslöshetsunderstöd till fiskare i vissa fall	23
herr Åberg (fp) ang. behandlingen från norsk sida av svenska fiskare	23

Torsdagen den 23 januari

Svar på frågor av:

herr Svenning (s) ang. vanhävdslag för hyresfastigheter	23
herr Fridolfsson i Stockholm (m) ang. åtgärder för att förhindra skändning av nationell symbol	25
herr Henningsson (s) ang. medgivande av kommunalt organ vid uppsägning av hyresavtal	27
herr Henningsson (s) ang. servitut för väg	28

	Sid.
herr Nordstrandh (m) ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet	29
herr Jönsson i Ingemarsgården (fp) ang. det särskilda stödet åt äldre arbetslösa	34
herr Haglund (s) ang. direktiven för 1968 års lokaliseringsutredning	35
herr Nilsson i Agnäs (m) ang. tidpunkten för avlämnande av proposition om det särskilda stödet för rennäringens rationalisering . . .	36
herr Stridsman (cp) ang. hänsynstagande till den lokala opinionen vid avsättande av mark till nationalpark	37
herr Petersson i Gäddvik (m) ang. tillsättandet av överläkarterjänster	38
herr Jönsson i Ingemarsgården (fp) ang. åtgärder för att bereda vissa utländska läkare tjänstgöring i svensk sjukvård	39
fru Marklund (vpk) ang. en uppmjukning av reglerna för beviljande av bosättningslån	40
fru Hörnlund (s) ang. placeringen av kommunala medel som industrilån	41
herr Sjöholm (fp) ang. planerad förläggning av parkeringshus till sjukhusområde	42
herr Björk i Påarp (s) ang. förfarandet vid återkallande av körkort.	43
herr Wennerfors (m) ang. eventuella förändringar i lotsorganisationen	44
herr Romanus (fp) ang. daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor	45
Meddelande ang. utrikesdebatt	48
Interpellationer av:	
herr Nilsson i Agnäs (m) ang. ytterligare malmbrytning i Norrbotten	49
herr Nilsson i Agnäs (m) ang. prästmans skyldighet att förrätta vigsel	50
herr Nilsson i Östersund (s) ang. byggande av en bro över Sannsun- det i Jämtland	51
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Hedin (m) ang. en undersökning rörande jordbrukets situation i det nordiska samarbetet	55
herr Nilsson i Agnäs (m) ang. förarskyddsförsäkring för domänsty- relsens fordon	55
herr Sjöholm (fp) ang. olägenheterna av dröjsmål med beslut om existensminimum i vissa skatteärenden	55

Fredagen den 17 januari

Kl. 10.00

§ 1

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till utrikesutskottet motionerna nr 30 och 31;

till konstitutionsutskottet motionerna nr 32 och 33;

till statsutskottet motionerna nr 34—39;

till bevillningsutskottet motionerna nr 40—42;

till bankoutskottet motionen nr 43;

till lagutskottet motionerna nr 44—54;

till jordbruksutskottet motionerna nr 55 och 56; samt

till allmänna beredningsutskottet motionen nr 57.

§ 2

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Vigelsbo* (cp), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående förfarandet vid fastställande och utbetalning av markersättning i naturvårdsärenden,

herr *Vigelsbo* (cp), till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående försvarets lagerlokaler,

herr *Bergqvist* (s), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående aktievinstbeskattningens verkningar,

herr *Börjesson* i Falköping (cp), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående statliga bidrag för restaurering av kyrkor, samt

herr *Andersson* i Billingsfors (s), till

herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående postbefordran inom norra Dalsland.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 3

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och nr 2 skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 4

Interpellation ang. användandet av salt mot halka på vägarna

Ordet lämnades på begäran till

Herr *PERSSON* i Heden (cp), som yttrade:

Herr talman! För motverkande av halka har statens vägverk under senare år i stor utsträckning använt vägsalt i stället för sand. Under vissa förhållanden synes salt vara effektivt för detta ändamål. Detta sätt att komma till rätta med halkan är dock även förenat med icke ringa olägenheter. Undersökningar har sålunda visat, att salt som använts i här förevarande syfte åstadkommit avsevärda miljöskador. Bland annat har lågt liggande vattendrag kommit att tillföras betydande mängder av detta salt. Skador på växt- och djurliv torde också kunna befaras. Vidare måste beaktas de säkerhetsrisker som uppkommer vid trafik i av saltet framkallad snösörja. Ej heller kan bortses från de rotskador som uppkommer på bilarna till följd av saltningen.

Interpellation ang. sysselsättningsläget i Ljusdalsregionen

Det är givetvis av grundläggande betydelse att riskerna för halkolyckor kan minskas, och av allt att döma spelar saltet, såsom tidigare antytts, därvid en väsentlig roll. Vägsaltet har också angetts såsom fördelaktigt på grund av sin prisbillighet. Andra metoder att komma till rätta med halkan ställer sig betydligt dyrare. När det gäller att värdera kostnaderna i detta sammanhang måste dock även de nackdelar som saltningen medför beaktas. För och nackdelar måste vägas mot varandra. Än en gång skall dock understrykas det angelägna i att så stor trafiksäkerhet som möjligt nås.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande frågor:

Vill statsrådet redogöra för de erfarenheter som vunnits vid användandet av salt i kampen mot halka på vägarna?

Är statsrådet, för den händelse nämnda erfarenheter skulle vara mindre goda, beredd medverka till att andra metoder kommer till användning i förevarande sammanhang?

Denna anhållan bordlades.

§ 5

Interpellation ang. sysselsättningsläget i Ljusdalsregionen

Ordet lämnades på begäran till

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp), som yttrade:

Herr talman! Befolkningsminskningen till följd av sysselsättningsbristen i Ljusdalsregionen har under flera år ingett oro. Under åren 1961—1967 minskade folkmängden sålunda med 3 027 personer. Enligt de preliminära siffror som föreligger för 1968 minskade den under fjolåret med ytterligare 573 personer. För hela Gävleborgs län var minskningen 752 personer, och Ljus-

dalsregionen svarar alltså för i det närmaste 75 procent av minskningen. Den enda åldersgrupp som visar en ökning är gruppen personer som är 65 år eller däröver. Vad detta betyder med hänsyn till skatter, utjämningsbidrag, förändringar i ålderssammansättning etc. ligger i öppen dag. Den service som måste finnas i en bygd försämras likaså. Vid decemberräkningen 1968, som upprättats vid arbetsförmedlingen i Ljusdal, framgick att 341 arbetslösa fanns anmälda. Ljusdalsregionen toppar för närvarande arbetslöshetsstatistiken i länet.

Ansträngningar har inom länet gjorts av kommuner och företagare för att förbättra situationen och ändra utvecklingstrenden. En arbetsgrupp har orienterat företagarna inom regionen om möjligheterna att få lokaliseringsbidrag för industriella utbyggnader och hjälpt dem med ansökningshandlingarna. En del resultat har också kunnat redovisas men inte på långt när tillräckligt för en förbättring på sikt.

Vid en uppvaktning hösten 1968, vari deltog företrädare för kommunblocket och länsstyrelsen, framhöll inrikesminister Rune Johansson att Ljusdalsregionen var en av de cirka tio regioner i Norrland där statsmakten ansåg det nödvändigt att göra särskilda insatser för att bevara regionen för framtiden som en bärkraftig enhet. Så småningom kommer förmodligen förslag till nya åtgärder att läggas fram. Det är emellertid synnerligen angeläget att sådana åtgärder inte fördröjs utan viddas snabbt.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder planeras för att förbättra sysselsättningsläget i Ljusdalsregionen?

När räknar statsrådet med att åtgärderna kommer att sättas in?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 9, med förslag till lag om ändring i luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297), överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 7

Anmälades följande motioner:

nr 58, av herr *Hermansson m. fl.*, angående principerna för export av krigsmateriel, m. m.,

nr 59, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, om förmedling av arbetsobjekt i sysselsättningsutjämnande syfte,

nr 60, av herr *Björck* i Nässjö, om åtgärder mot narkotikamissbruket,

nr 61, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilda beredskapsarbeten m. m.,

nr 62, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, om ökat utnyttjande av vägbyggen såsom beredskapsarbeten,

nr 63, av herr *Holmberg m. fl.*, angående svensk invandrings- och minoritetspolitik,

nr 64, av herr *Holmberg m. fl.*, angående bostadspolitik,

nr 65, av herrar *Oskarson* och *Nilsson* i Agnäs, angående spridandet av salt på vägarna,

nr 66, av fröken *Wetterström m. fl.*, om rabatt för folkpensionär vid resa i första klass på statens järnvägar,

nr 67, av fru *Ekroth* och fru *Sundström*, angående åtgärder mot missbruk av s. k. T-sprit,

nr 68, av herr *Lothigius*, angående realisationsvinstbeskattningen av aktier m. m.,

nr 69, av herrar *Magnusson* i Borås och *Ringaby*, angående beskattningen av företagsvinster,

nr 70, av herrar *Regnéll* och *Lothigius*, angående den s. k. 80-procentregeln vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen,

nr 71, av herr *Hermansson m. fl.*, om förstatligande av krigsmaterielindustrin,

nr 72, av herr *Björck* i Nässjö, om åtgärder mot narkotikamissbruket,

nr 73, av herr *Werner m. fl.*, angående korum i militärtjänst, samt

nr 74, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående reglerna för hyresgästs rätt till skadestånd.

Dessa motioner bordlades.

§ 8

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fem enkla frågor, nämligen av:

herr *Wennerfors* (m), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående eventuella förändringar i lotsorganisationen,

herr *Nordstrandh* (m), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet,

herr *Akerlind* (m), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående statens järnvägars biljettpriser,

herr *Stridsman* (cp), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående hänsynstagande till den lokala opinionen vid avsättande av mark till nationalpark, och

fru *Marklund* (vpk), till statsrådet fru Odhnoff angående en uppmjukning av reglerna för beviljande av bosättningslån.

§ 9

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 10.06.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 21 januari

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollen för den 10 och den 13 innevarande januari.

§ 2

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 9, med förslag till lag om ändring i luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297).

§ 3

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

- till utrikesutskottet motionen nr 58;
- till statsutskottet motionerna nr 59—66;
- till bevillningsutskottet motionerna nr 67—70;
- till bankoutskottet motionen nr 71; och
- till lagutskott motionerna nr 72—74.

§ 4

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Persson* i Heden (cp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående användandet av salt mot halka på vägarna, och

herr *Westberg* i Ljusdal (fp), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående sysselsättningsläget i ljusdalsregionen,

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 5

På hemställan av herr talmannen avslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och nr 2 skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 6

Interpellation ang. utbildning av personal för behandling av skelögda barn

Ordet lämnades på begäran till

Fru LEWÉN-ELIASSON (s), som yttrade:

Herr talman! I motion II: 623 1967 hemställdes om utredning och förslag till svensk utbildning av personal för behandling av skelande barn. Motionen avstyrktes av statsutskottet i dess utlåtande nr 181 1967 och avslogs av riksdagen. Motiveringen till detta angavs vara att såväl skolöverstyrelsen som dåvarande medicinalstyrelsen hade sin uppmärksamhet riktad på detta utbildningsbehov. Utskottet och riksdagen ansåg sig därmed inte ha anledning att hemställa om utredning och förslag om dylik utbildning.

Men detta utbildningsproblem är av allt att döma fortfarande olöst. Behovet av sådan utbildning är dock klart dokumenterat. Den personal som nu anställs för uppgifter inom denna vårdsektor har vanligen skaffat sig adekvat utbildning utomlands. Det är enligt min uppfattning dock nödvändigt att de nya metoder, som numera allmänt tillämpas vid behandling av skelning, snarast möjligt också kommer in i utbildningssystemet, antingen genom utbildning till ett nytt yrke, ortoptis, och/eller inom ra-

Interpellation ang. dagsverkskostnaderna för beredskapsarbeten, m. m. — Interpellation ang. bestämmelserna om kvalificeringsdagar för full semester

men för den ordinarie läkarutbildningen och oftalmologassistentutbildningen.

Under återopande av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande fråga:

När avses sådan utbildning kunna påbörjas som erfordras för behandling av skelande barn?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. dagsverkskostnaderna för beredskapsarbeten, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr RINGABY (m), som yttrade:

Herr talman! Samhällets insatser på det arbetsmarknadspolitiska området har ökats starkt under senare år i syfte att mildra verkningarna av den pågående strukturrationaliseringen. Detta hälsas med tillfredsställelse av alla. Av årets framställningar under elfte huvudtiteln framgår emellertid att dagsverkskostnaderna för beredskapsarbeten varierar starkt och över huvud taget ligger mycket högt.

Av intresse för riksdagen vore därför att få veta vilka kostnader som ingår i dessa beräkningar och varför de dyraste husbyggnadsarbetena betingar en dagsverkskostnad som ligger fyra gånger högre än för t. ex. skogsvårdsarbeten.

Med den mycket snabba utbyggnad av arbetsmarknadsverket som förekommit under senare år och med den skiftande verksamhet som bedrivs är det likaså nödvändigt med en fast samordning och administrativ förenkling av verksamheten. Statskontoret har i ett utredningsbetänkande lämnat förslag på sådana åtgärder, men av elfte huvudtiteln framgår inte att departementschefen ämnar föreslå någon form av rationaliseringsåtgärder av verkets organi-

sation och verksamhet under nästa budgetår. Såvitt man kan finna föreslås endast en begränsad försöksverksamhet med ADB på det administrativa planet.

Då det är av allmänt intresse att så många arbetstillfällen och omskolningsaktiviteter som möjligt tillskapas av de medel som ställes till AMS:s förfogande, anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få rikta följande frågor:

1. Hur beräknas och vilka kostnader ingår i de redovisade dagsverkskostnaderna för beredskapsarbeten i årets statsverksproposition?

2. Överväger statsrådet några särskilda åtgärder den närmaste tiden för att rationalisera och effektivisera arbetsmarknadsverkets aktiviteter i syfte att få ut maximal effekt av anslagen?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. bestämmelserna om kvalificeringsdagar för full semester

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (vpk), som yttrade:

Herr talman! Enligt gällande bestämmelser i semesterlagen kvalificerar 15 arbetsdagar per månad till två semesterdagar och 8 arbetsdagar till en semesterdag. Som kvalificeringsdagar räknas även sjukdagar.

Då emellertid numera femdagarsveckan inom industrin nära nog 100-procentigt är genomförd, kan det vissa månader uppstå svårigheter att erhålla dessa 15 kvalificeringsdagar för full semester. Under vissa månader hopar sig helgdagarna på ett ogynnsamt sätt, och även om detta kan vara diskutabelt kvarstår det faktum att arbetarna ofta önskar använda arbetstidsförkortningen för att få ledighet på håldagar. Därtill kommer att kommunala och fackliga

Interpellation ang. de statliga driftbidragen till daghem och fritidshem

förtroendemän ofta måste begära ledighet för att fullgöra sina uppdrag och till följd därav icke alltid kan erhålla de stipulerade 15 kvalificeringsdagarna för full semester.

För att rätta till detta förhållande kan olika åtgärder vidtagas; man kan t. ex. antingen sänka antalet arbetsdagar per månad för full semesterkvalificering till mindre än 15 eller utvidga beräkningsgrunderna för kvalificeringsdagarna.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande fråga:

Har statsrådet för avsikt att överväga förslag till några ändringar beträffande kvalificeringsdagarna för full semester med anledning av att femdagarsveckan så allmänt blivit genomförd?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. de statliga driftbidragen till daghem och fritidshem

Ordet lämnades på begäran till

Fru DAHL (s), som yttrade:

Herr talman! Riksdagen beslöt 1966 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1966 nr 54 att väsentligt höja det statliga stödet till barnstugorna. 1968 års riksdag har därjämte beslutat att statliga bidrag skall lämnas till kommunala familjedaghem, som ett komplement till den institutionella barntillsynen. Det främsta motivet för den kraftiga ökningen är en önskan att stimulera till en snabb utbyggnad av den samhälleliga barntillsynen. Bristen på barntillsyn utgjorde och utgör fortfarande ett allvarligt problem. Den drabbar i första hand barnen, som alltför ofta växer upp under otrygga och otillfredsställande förhållanden.

Efter 1966 års reform har den sam-

hälleliga barntillsynen expanderat snabbt. Antalet barnstugeplatser har fördubblats från 16 000 till 32 000. Under de följande åren beräknas en årlig ökning med 9 000 platser. Samtidigt har emellertid efterfrågan ökat mycket kraftigt. Man måste därför förutsätta, att kommunernas åtaganden och kostnader för barntillsynen kommer att fortsätta att öka i snabb takt. I statsverkspropositionen år 1969, bil. 7, anför föredragande statsrådet att en översyn av bidragssystemet pågår inom departementet och att hon i avvaktan härpå inte är beredd att nu ta upp frågan om en ändring av bidragsnormerna.

Det är glädjande att en sådan översyn pågår. De erfarenheter av bidragssystemets verkningar som man nu fått i kommunerna kan på så sätt läggas till grund för förbättringar i nuvarande system.

Driftkostnaderna per barnstugeplats är olika för barn i olika åldrar. De är högst för värden av de yngsta barnen. Vården av spädbarn och koltbarn ställer större krav på personal, utrymme och utrustning. Varje avdelning kan utnyttjas för ett förhållandevis litet antal barn. Eftersom det statliga stödet är lika för varje plats oberoende av ålder och verklig kostnad får kommunerna ensamma bära de högre kostnaderna för dessa tillsynsplatser. Det statliga stödet täcker alltså en mindre del av de totala kostnaderna per plats vid de dyraste tillsynsformerna. Detta är i och för sig otillfredsställande och kan knappast ha avsetts. Man riskerar att kommunerna, om kostnadsskillnaderna blir orimligt stora, i första hand utnyttjar de tillgängliga platserna för den billigare tillsynen av de något äldre barnen. Bristen på tillsyn är störst i de yngsta barngrupperna både inom institutionsvården och inom familjevården. Frågan om en särskild höjning av bidraget till de mest kostnadskrävande platserna bör därför prövas i samband med den pågående utredningen. Metoderna för beräkning

Interpellation ang. öppethållandet av fritidshem — Interpellation ang. beredskapen i fråga om livsmedelsförsörjningen

av bidragen enligt ett sådant system kan variera. Man kan välja en graderad skala med olika stora bidrag för platser i olika åldersgrupper. En annan och enklare metod vore att beräkna driftbidraget på samma sätt som anordningsbidraget, d. v. s. efter 15 platser per avdelning oavsett utnyttjande. Eftersom småbarnsavdelningarna med de dyrbaraste platserna mottar färre barn innebär en sådan schablonmässig beräkningsgrund att det faktiska bidraget per plats blir större.

Med stöd av det anförda hemställer jag om andra kammarens medgivande att till statsrådet fru Odhnoff få framställa följande frågor:

1. När avser statsrådet framlägga förslag om ändring av normerna för de statliga driftbidragen till daghem och fritidshem på grundval av pågående översyn?

2. Har statsrådet i den pågående översynen beaktat de särskilda problem, som sammanhänger med skillnaderna i vårdkostnad för barn i olika åldersgrupper?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. öppethållandet av fritidshem

Ordet lämnades på begäran till

Fru DAHL (s), som yttrade:

Herr talman! Det statliga driftbidraget till fritidshem utgår för närvarande med samma belopp till fritidshemsavdelning vid daghem, som ger tillsyn under hela året samt under längre tid per dag, som till sådant fritidshem som har begränsat öppethållande under dagen och håller stängt under ferier. Det har visat sig att den senare typen av fritidshem inte motsvarar behoven. Många föräldrar kan inte utnyttja dessa fritidshem, som inte fungerar under

hela arbetsdagen eller under skolloven.

Med stöd av det anförda hemställer jag om andra kammarens medgivande att till statsrådet fru Odhnoff få framställa följande fråga:

Avser statsrådet att framlägga förslag om en successiv övergång till öppethållande, såsom vid daghem, vid samtliga fritidshem?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. beredskapen i fråga om livsmedelsförsörjningen

Ordet lämnades på begäran till

Herr HANSSON i Skegrie (cp), som yttrade:

Herr talman! Det ekonomiska samarbetet inom frihandelssammanslutningen EFTA har otvivelaktigt haft mycket stor betydelse för de deltagande länderna. Detta gäller inte minst för samarbetet mellan de nordiska länderna. Det är självklart en orsak för oss att ytterligare utveckla det ekonomiska samarbetet i Norden. Den nordiska ämbetsmannakommitténs rapport om utvidgat nordiskt, ekonomiskt samarbete, den s. k. Nordekplanen, är härvidlag av stort intresse. En utvidgning av det ekonomiska samarbetet i Norden kan ha betydelse inte minst som en gemensam samling inför EEC och som en gemensam strävan till integration med EEC-marknaden.

Men det är samtidigt uppenbart att en ekonomisk union eller tullunion i Norden möter betydande svårigheter. Hit hör inte minst livsmedelsförsörjningens problem. För Danmark är jordbruksexporten ett huvudintresse, vilket är bakgrunden till kravet på en förmånsställning för det danska jordbruket i de övriga nordiska länderna.

Utvecklingen i svenskt jordbruk är

Interpellation ang. avbrytandet av det s. k. starkölsförsöket

inriktad på anpassning till EEC-marknaden. Integration med en stor europamarknad bör ge det svenska jordbruket goda utvecklingsmöjligheter. Livsmedelsproduktionen i Norden och i EEC-länderna kompletterar varandra, så att produktionsspecialisering och breddning av marknaden kan uppnås. Men de nordiska ländernas jordbruksnäringar kan komplettera varandra endast i mycket begränsad omfattning. Det är uppenbart att ett jordbrukspolitiskt samarbete i Norden kan leda till en produktionsinriktning, som försvårar den på sikt planerade anpassningen till EEC-marknaden.

Tjänstemannakommitténs rapport är endast preliminär. Men i rapporten liksom i debatten kring densamma har framträtt vissa utvecklingslinjer, som det är anledning att uppmärksamma redan nu. Som en målsättning har framhållits att man på sikt skall skapa en gemensam nordisk jordbrukspolitik och en gemensam nordisk marknad för jordbruksprodukter. Redan för kort sikt har diskuterats att den danska jordbruksexporten skulle ske till lägre hemmamarknadspriser i de övriga nordiska länderna, varigenom skulle uppnås en ökad nordisk konsumtion.

Det är i nordisk gemenskap självklart att dansk jordbruksexport från svensk sida bör prefereras så långt vår egen närings- och beredskapspolitik tillåter. Det är emellertid enligt min mening uppenbart att vissa långsyftande målsättningar i strävandena till ett nordiskt jordbrukspolitiskt samarbete knappast kan förenas med de krav, som vår beredskapspolitik och vår alliansfria utrikespolitik ställer. Det kan givetvis verka tilltalande med gemensam jordbrukspolitik och gemensam jordbruksmarknad i Norden, men för vårt lands vidkommande måste sannolikt följderna bli att jordbruksproduktionen måste läggas ned i stora områden, främst i norra Sverige och delar av mellersta Sverige. En sådan utveckling kan inte förenas med be-

redskapshänsynen. Danmark är anslutet till Atlantpakten. Vid en avspärrning i en krigs- eller krissituation måste vi räkna med att bli avspärrade även från dansk livsmedellexport. Vi skulle då komma i ett läge, där vår egen livsmedelsproduktion är så låg att vi inte har möjligheter att klara vår egen försörjning. En beroendeställning i fråga om livsmedel till det NATO-anslutna Danmark kan beröva oss möjligheten att fullfölja vår neutralitetspolitik.

Med stöd av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern rikta följande frågor:

1. Anser Eders Excellens att Sveriges beredskap i fråga om livsmedelsförsörjningen kan anses tryggad vid en jordbrukspolitik och jordbruksmarknad, som samordnats med det till Atlantpakten anslutna Danmark?

2. Har regeringen uppmärksammat att en beroendeställning i fråga om livsmedelsförsörjningen till ett land, som är anslutet till Atlantpakten, allvarligt kan rubba förutsättningarna för fullföljande av vår neutralitetspolitik?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation ang. avbrytandet av det s. k. starkölsförsöket

Ordet lämnades på begäran till

Herr WENNERFORS (m), som yttrade:

Herr talman! Efter anhållan från riksdagen om en allmän översyn av alkoholpolitiken tillsatte regeringen hösten 1965 den alkoholpolitiska utredningen. Utredningsarbetet igångsattes omedelbart. Efter godkännande av regering och riksdag genomförde utredningen under åren 1967 och 1968 viss försöksverksamhet. Starkölsförsöket har kanske tilldragit sig det största intresset, då det av-

Interpellation ang. avbrytandet av det s. k. starkölsförsöket

bröts sex månader tidigare än vad som planerats genom regeringens dramatiska ingripande den 28 juni 1968. Men försöket var intressant icke minst av den anledningen att det innebar ett avsteg från de restriktiva principerna i svensk alkoholpolitik.

Stöd för detta och liknande avsteg finner man i direktiven för utredningen. Bl. a. uttalas: »En återgång till det tidigare restriktionssystemet bör därför anses utesluten.» I direktiven anföres vidare att det förefaller mindre troligt att missbruket kan hindras genom ett utbyggt system av inköpsrestriktioner. Utredningen skall dessutom beakta vad det innebär att så många människor i dag företar utlandsresor och därmed kommer i kontakt med helt andra alkoholvanor och regler för hanteringen av rusdrycker.

Starkölsförsöket skulle således genomföras för att öka kunskaperna om och erfarenheterna av vad ett litet steg mot en liberaliserad alkoholpolitik verkligen innebär. Det har exempelvis ofta sagts att när starköl endast säljs i systembutikerna lockar detta starkölskunden till impulsinköp av starksprit. Det har påståtts att fri försäljning av starköl i den allmänna handeln skulle främja övergången av konsumtionen från starkare drycker till svagare. Från vissa håll ifrågasättes de stora risker som ungdomen av många anses utsättas för.

En mängd påståenden och frågeställningar förekommer med andra ord i den svenska öldebatten. Det var emellertid för att få svar på dessa frågor och för att få olika påståenden belysta som försöket med fri starkölsförsäljning igångsattes för perioden 1 november 1967—31 december 1968 i två län — nämligen Värmlands län och Göteborgs och Bohus län. I försöksverksamheten ingick fortlöpande studier och analyser av konsumtion och fylleristatistik, sociologisk undersökning samt enkäter till berörda myndigheter.

Under inledningsskedet offentliggjor-

des vissa påstådda tendenser till missbruk i samband med mindre vanliga former för luciafirande på några platser i Värmland. Detta föranledde några riksdagsledamöter att i början av 1968 års riksdag aktualisera det inträffade. Finansministern svarade på dessa frågor att starkölsförsöket pågått under kort tid och att ytterligare statistiskt underlag krävdes innan man kunde ta ställning till ett eventuellt avbrytande av försöksverksamheten. I värriksdagens slutskede, så sent som den 30 maj 1968, fick finansministern återigen tillfälle att i riksdagen redovisa sin uppfattning om det pågående starkölsförsöket vid besvarandet av en fråga framställd av ledamoten av första kammaren herr Eriksson från Arvika. I svaret hänvisade finansministern till sitt svar på en liknande fråga vid riksdagens början, d. v. s. att han inte kunde finna skäl för att avbryta försöket.

Cirka fyra veckor senare, den 28 juni, överraskades svenska folket av beskedet att regeringen i konselj beslutat att starkölsförsöket skulle avbrytas den 15 juli 1968. Det nämndes i nyhetskommunikén att regeringen vidtog denna åtgärd på framställning av den alkoholpolitiska utredningen. Det är numera känt att alkoholpolitiska utredningen vid sitt sammanträde sju dagar tidigare — dagen före midsommarafton — inte behandlade frågan om att avbryta starkölsförsöket. Det är vidare känt att utredningens ledamöter den 26 och 27 juni tvingades ta ställning till frågan per telefon. Några ledamöter som befann sig utomlands fick ta ställning till förslaget på grundval av en kortfattad telegramtext. Fem ledamöter biträdde förslaget att avbryta försöket. Tre ledamöter avstyrkte, av vilka en med skriftlig reservation, och en ledamot kunde inte nås per telefon eller telegram.

Vad grundade regeringen sitt beslut på? Något officiellt uttalande om de egentliga orsakerna har inte gjorts. Några tidningar uppgav att det inkommit

Interpellation ang. avbrytandet av det s. k. starkölsförsöket

oroande rapporter från Göteborgs och Bohus län efter midsommarfirandet. Att beslutet kunde motiveras med att alkoholpolitiska utredningen gjort en framställning ter sig orealistiskt, eftersom utredningen inte fick tillfälle att vare sig studera de påstådda oroande rapporterna eller diskutera dem vid ett sammanträdesbord.

Jag vill erinra om bevillningsutskottets uttalande i dess betänkande då riksdagen 1967 behandlade frågan om den föreslagna försöksverksamheten. Utskottet anförde: »Skulle mot förmodan försöket snabbt ge entydiga utslag på ett försämrat nykterhetsläge inom försöksområdena har Kungl. Maj:t möjligheter att omgående avbryta verksamheten.» Av särskilt intresse är att utskottet använde uttrycket »entydiga utslag».

I detta sammanhang skall också erinras om vad statistiken har att berätta. I Göteborgs och Bohus län ökade starkölsförsäljningen kraftigt. Starkspritsförsäljningen minskade med 9,9 procent under första halvåret 1968 jämfört med samma period under 1967. Detta kan jämföras med en mindre minskning för hela riket, nämligen 3,9 procent. Även fylleristatistiken visade en minskning under samma period, nämligen med hela 12,7 procent. I hela riket minskade fylleriet med endast 6,8 procent.

Statistik skall tolkas mycket försiktigt, men onekligen hade det varit av stort intresse att få veta om dessa tendenser hade stått sig under det andra halvåret. Om försöksverksamheten hade fått fullföljas enligt planerna, hade vidare tillkommit de kompletterande iakttagelserna och bedömningarna av respektive myndigheter samt resultaten av den igångsatta sociologiska undersökningen.

De egentliga skälen för att regeringen den 28 juni 1968 beslöt avbryta starkölsförsöket är av intresse, även om detta numera framstår som ett historiskt kuriosum. Emellertid har en diskussion kring frågan sitt berättigande från en

annan synpunkt sett. Jag tänker på den genom regeringsbeslutet den 28 juni 1968 ändrade inställningen hos regeringen till restriktionssystem, vilken således inte står i överensstämmelse med regeringens uttalande om restriktionssystem i direktiven. Den uppkomna oklarheten måste särskilt framstå som otillfredsställande för den alkoholpolitiska utredningens fortsatta utredningsarbete. För utredningen måste det vara av primärt intresse att få veta huruvida direktiven fortfarande skall tolkas som ett avståndstagande från restriktionssystem. Mera konkret kan exempelvis frågan ställas om regeringen för all framtid anser att starköl skall få säljas endast i systembolagets butiker.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande frågor:

1. Vilka var de alkoholpolitiska skälen till att regeringen den 28 juni 1968 beslöt avbryta starkölsförsöket i de båda försökslänen?

2. Innebär beskedet om avbrytande av starkölsförsöket att regeringen numera har en annan uppfattning om restriktionssystem än den som redovisades i direktiven till alkoholpolitiska utredningen?

3. Om så är fallet, avser herr statsrådet meddela detta i tilläggsdirektiv till utredningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 7, angående livränta till vissa personer, och

nr 8, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 22 april 1960 (nr 74).

Dessa propositioner bordlades.

§ 14

Anmäldes följande motioner:

nr 75, av herr *Romanus*, angående fördelningen av arbetsuppgifter mellan manlig och kvinnlig personal inom försvaret,

nr 76, av herr *Wiklund* i Stockholm, angående enskild organisations kostnader för frivillig tjänst i u-land,

nr 77, av herr *Källstad*, angående utbildningen av teologer,

nr 78, av herr *Andersson* i Örebro m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde,

nr 79, av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Johansson* i Växjö, om medgivande att igångsätta småhusbyggen utöver bostadsbyggnadsplanen,

nr 80, av herr *Hermansson m. fl.*, angående beräkningen av bostadstillägget för barnfamiljer,

nr 81, av herr *Sjöholm m. fl.*, om inrättande av ett reträtthem för personer, som försökt begå självmord,

nr 82, av herr *Sjöholm m. fl.*, om inrättande av ett institut för förebyggande av självmord,

nr 83, av herr *Wedén m. fl.*, angående bostadspolitiken,

nr 84, av herr *Westberg* i Ljusdal, om ökade resurser vid fångvårdsanstalten i Gävle,

nr 85, av herr *Wiklund* i Stockholm, om viss förbättring av eftervården inom olika vårdområden,

nr 86, av herrar *Enarsson* och *Ringaby*, angående fördelningen av anslagen till de allmänna vägarna,

nr 87, av fru *Ryding m. fl.*, om översyn av de allmänna riktlinjerna för trafikpolitiken,

nr 88, av herr *Ahlmark*, angående kapitalvinstbeskattningen,

nr 89, av fru *Frænkel* och herr *Mundebo*, om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande,

nr 90, av herr *Fridolfsson* i Stockholm m. fl., om rätt till avdrag vid be-

skattningen för gåvor till religiösa m. fl. ändamål,

nr 91, av herr *Larsson* i Umeå, angående beskattningen av realisationsvinst vid avyttring av en- och tvåfamiljsfastighet,

nr 92, av herr *Larsson* i Umeå, om avdrag vid beskattningen för ökade levnadsomkostnader å annan ort,

nr 93, av herrar *Lothigius* och *Enarsson*, angående underlaget vid beräkning av värdeminskningsskatt beträffande skogsvägar,

nr 94, av herr *Enarsson m. fl.*, angående rätten till avdrag vid beskattningen för dikning i skogsmark,

nr 95, av herrar *Regnéll* och *Lothigius*, om befrielse från arvs- och gåvoskatt för vissa stiftelser och sammanlutningar,

nr 96, av herr *Ringaby* och fröken *Wetterström*, om sänkning av den statliga inkomstskatten för ensamstående,

nr 97, av fru *Marklund m. fl.*, angående näringsstrukturen i Bergslagen,

nr 98, av herr *Lundberg*, om viss översyn av lagar, m. m.,

nr 99, av herr *Lundmark m. fl.*, om elevrepresentation i skolstyrelse,

nr 100, av herr *Westberg* i Ljusdal, om ökade möjligheter att erhålla statliga studielån,

nr 101, av herrar *Westberg* i Ljusdal och *Jonsson* i Mora, om sänkning av pensionsåldern,

nr 102, av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl., om införande av provisoriskt körkort,

nr 103, av herr *Hermansson m. fl.*, om vissa åtgärder mot markspekulation,

nr 104, av herr *Lundberg*, om återförande till kronan av viss mark, m. m.,

nr 105, av herr *Lundmark m. fl.*, om fortsatt giltighet av vissa skogsservitut,

nr 106, av herr *Gustafsson* i Uddevala m. fl., angående fiskerinäringens struktur och utveckling,

nr 107, av herr *Larsson* i Norderön m. fl., om viss uppräknings av det extra mjölkpristillägget i norra Sverige,

nr 108, av herr *Persson* i Heden *m. fl.*, om statligt kreditstöd vid förvärv av skogsmark,

nr 109, av herr *Börjesson* i Falköping, om en datacentral för registrering av försäkringar,

nr 110, av fru *Frænkel m. fl.*, om åtgärder till hjälp åt ensamstående, samt

nr 111, av herr *Sjönell*, om ökat internationellt utbyte av information angående miljöproblem.

Dessa motioner bordlades.

§ 15

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till

Riksdagens andra kammare

Härmed får jag anhålla om befrielse från riksdagsgöromålen under tiden den 27 till och med den 30 januari 1969 för deltagande i Europarådets session i Strasbourg.

Stockholm den 20 januari 1969

Gösta Bohman

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 16

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fyra enkla frågor, nämligen av:

herr *Haglund* (s), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående direktiven för 1968 års lokaliseringsutredning,

herr *Wiklund* i Stockholm (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående säkerhetsbestämmelserna för trafiken vid Bromma flygfält,

herr *Wedén* (fp), till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående initiativ av den svenska regeringen för att förbättra situationen i Biafra, och

fru *Ekroth* (s), till statsrådet fru Odhnoff angående utbyggnad av fritidshemmen.

§ 17

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.09.

In fidem

Sune K. Johansson

Onsdagen den 22 januari

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 14 innevarande januari.

§ 2

Herr talmannen meddelade, att herr Lundkvist enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 24 innevarande januari—den 16 nästkommande februari.

Herr Lundkvist, som vid kammarens sammanträde den 13 januari beviljats ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 23 januari, erhöll nu fortsatt ledighet till och med den 16 februari.

§ 3

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen nr 7, angående livränta till vissa personer; och

till lagutskott propositionen nr 8, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 22 april 1960 (nr 74).

§ 4

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna nr 75—87;

till bevillningsutskottet motionerna nr 88—96;

till bankoutskottet motionen nr 97;

till lagutskott motionerna nr 98—105;

till jordbruksutskottet motionerna nr 106—108; och

till allmänna beredningsutskottet motionerna nr 109—111.

§ 5

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

fru *Lewén-Eliasson* (s), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående utbildning av personal för behandling av skelögda barn,

herr *Ringaby* (m), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående dagsverkskostnaderna för beredskapsarbeten, m. m.,

fru *Ryding* (vpk), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående bestämmelserna om kvalificeringsdagar för full semester,

fru *Dahl* (s), till statsrådet fru Odhnoff angående de statliga driftbidragen till daghem och fritidshem,

fru *Dahl* (s), till statsrådet fru Odhnoff angående öppethållandet av fritidshem,

herr *Hansson* i Skegrie (cp), till hans excellens herr statsministern angående beredskapen i fråga om livsmedelsförsörjningen, samt

herr *Wennerfors* (m), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående avbrytandet av det s. k. starkölsförsöket.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 6

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1969/70, hänvisades propositionen, utom såvitt avsåg bilaga

Interpellation ang. åtgärder mot serviceförsämringen efter omläggningen av postdistributionen — Interpellation ang. tillämpningen av de s. k. konfliktdirektiven

1 (finansplanen), i vad den berörde utgifterna för riksdagen och dess verk m. m., till bankoutskottet, i vad den gällde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Vidare föredrogs Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69; och hänvisades propositionen, såvitt avsåg jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

§ 7

På hemställan av herr talmannen beslöt kammarerna, att bilaga 1 till statsverkspropositionen (finansplanen) skulle uppföras sist på föredragningslistan för kammarernas nästkommande sammanträde.

§ 8

Interpellation ang. åtgärder mot serviceförsämringen efter omläggningen av postdistributionen

Ordet lämnades på begäran till

Fru JONÄNG (cp), som yttrade:

Herr talman! I samband med omläggningen av tågtrafiken i maj 1968 gjordes en genomgripande förändring av postbefordringen. Många regionala postförande tåg drogs in och postbefordringen med de snabba personförande tågen inskränktes i hög grad. Postkupéernas antal decimerades och sorteringen av posten överflyttades i stor utsträckning till postanstalter på olika uppsamlings- och spridningsorter.

Från postverkets sida har man sökt motverka en försämrad postbefordring på olika sätt: genom särskilda snabba posttåg, genom nattpostflyg, genom postföring med egna bilar m. m. Trots detta har försämringar uppstått på en del håll när det gäller postbefordringen.

I Gävleborgs län t. ex. är det framför allt paketbefordringen som blivit markant försämrad. Paketposten till Hälsingland går till Ånge för omsortering. Man kan räkna med en försening av paketposten med minst ett dygn och upp till två dygn jämfört med före omläggningen. Även för brevposten har försämringar inträffat och likaså för korsbandsförsändelser. För storviksområdet noteras en försämring eftersom den avgående posten tidigare kunde befordras med flera tåglägenheter dygnet runt men numera endast kan befordras med en kvällslägenhet.

Befordringstiden förlängs även genom den större postanhopning som uppstår per dygn i sorteringscentralerna och genom svårigheter att få fram tillräckligt snabba transporter.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarernas tillstånd att ställa följande fråga till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet:

Har statsrådet uppmärksammat att man på en del orter fått en försämrad postbefordring efter omläggningen 1968?

Är statsrådet beredd att medverka till en bättre postservice för de områden som drabbats av försämring?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. tillämpningen av de s. k. konfliktdirektiven

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Nu gällande s. k. konfliktdirektiv — i förordningen om erkända arbetslöshetskassor och i arbetsmarknadskungörelsen — medför av-

Interpellation ang. tillämpningen av de s. k. konfliktdirektiven

stängning från kassaersättning och arbetslöshetshjälp inte bara för den som är direkt indragen i konflikt, d. v. s. strejkar eller blivit lockoutad. Avstängningen drabbar också den, som betecknas som indirekt berörd, d. v. s. enligt förordningarnas ordalydelse »den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma». Dessa konfliktdirektiv, som historiskt sett kan betraktas som förlängningen av 1920-talets beryktade Stripa-direktiv, genomdrevs av en borgerlig riksdagsmajoritet år 1933, i strid mot dåvarande socialministern Gustav Möller.

Tillämpningen av konfliktdirektivens ganska tänjbara bestämmelser åvilar arbetsmarknadsstyrelsen (tidigare socialstyrelsen). Vid denna tillämpning har hittills den principen bl. a. gällt att likhet i avtal och avtalssituation med de direkt konfliktberörda krävts för att en löntagare skall kunna betraktas som indirekt berörd vid arbetslöshet till följd av konflikten (SOU 1968: 37, s. 117—118). Av detta skäl blev t. ex. vid 1945 års verkstadskonflikt de järnbruksarbetare, som blev arbetslösa till följd av konflikten, icke avstängda från kassaersättning eller arbetslöshetshjälp (a. a., s. 37).

I direktiven för den utredning om konfliktdirektiven, som på regeringens uppdrag verkstälts av arbetsdomstolens vice ordförande S.-H. Ryman, hävdade emellertid chefen för inrikesdepartementet att »systemet med centrala förhandlingar som berör stora områden av arbetsmarknaden kan vid en konflikt medföra att lönevillkoren för ett mycket stort antal anställda som blir indirekt arbetslösa påverkas av konflikten. De gällande konfliktdirektiven kan då medföra att stora grupper arbetslösa ställs utan kassaersättning och arbetslöshetshjälp» (a. a., s. 13). Därpå har utredaren förklarat sig finna det »svårt att göra gällande annat än att intressege-

menskapen här d. v. s. vid centrala förhandlingar mellan LO och SAF är så stark, att samtliga arbetare tillhörande ett förbund som deltagit i de centrala förhandlingarna enligt konfliktdirektiven får betraktas som berörda av en konflikt som avser annat eller andra förbund». Därmed anser han sig ha bekräftat »uttalandet i direktiven för utredningsuppdraget, att systemet med centrala förhandlingar kan medföra att stora grupper av indirekt berörda arbetslösa ställs utan kassaersättning och arbetslöshetshjälp» (a. a., s. 111). Ståndpunkten att alla till följd av en konflikt arbetslösa LO-medlemmar i samband med centrala avtalsförhandlingar bör avstängas från samhällsstöd intas — icke oväntat — av SAF:s expert i utredningen, direktör Gunnar Lindström (a. a., s. 149—151).

I direktiven till utredningen förutsågs att förslag om ändring av konfliktdirektiven skulle kunna föreläggas 1968 års höstriksdag. Utredningens förslag, som innebär betydande skärpningar jämfört med hittillsvarande tillämpning av nu gällande konfliktdirektiv, framlades den 2 september 1968. Någon proposition förelades inte höstriksdagen. Därigenom kommer hittillsvarande konfliktdirektiv att gälla under i varje fall en stor del av innevarande avtalsrörelse. Enligt uppgift skall proposition föreläggas 1969 års riksdag.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet franställa följande fråga:

Med vilka åtgärder ämnar regeringen förebygga att i händelse av konflikt berörda myndigheter tar uttalanden i direktiven för konfliktdirektivutredningen och i själva utredningen till intäkt för en ny och vidsträcktare tillämpning av konfliktdirektiven, som strider mot de principer som hittills följts?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. bristen på personal inom sjukvården

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp), som yttrade:

Herr talman! Sköterskebristen har länge varit ett allvarligt problem inom vår sjukvård. Det synes nödvändigt med effektiva åtgärder för att snarast komma till rätta med problemet. Trots den ökade utbildningskapaciteten, som av allt att döma ansetts vara en av de viktigaste åtgärder som vidtagits på området för att eliminera olägenheterna, har man på sina håll stora svårigheter att kämpa med. I ett TV-program förra veckan fick vi se vilka enorma problem det är fråga om. Programmet visade att det ofta är kontakten mellan patienterna och deras vårdare som blir lidande. På grund av sjukhuspersonalens stora arbetsbörda blir tiden som kan användas för samtal med patienterna mycket liten. Detta förhållande kan ofta påverka vårdresultatet. Dessa problem har också belysts i en bok som heter »Vi sjuksköterskor anser».

Flera orsaker torde samverka till att de gifta sjuksköterskorna i så stor utsträckning helt avstår från att arbeta inom det yrke för vilket de utbildats. I debatten kring den snart nog permanenta sjuksköterskebristen har man som väsentliga orsaker pekat på bl. a. obehagliga arbetsförhållanden, svårigheter med barntillsynen, lönevillkoren, beskattningsförhållanden etc. Beträffande pensionerade sjuksköterskor, som väl kunde stanna kvar i yrket, har också villkoren angetts vara otillfredsstillande.

Då bristen på personal, framför allt sjuksköterskor, får anses ha sin del i den vårdkris vi nu upplever, borde problemet ägnas särskild uppmärksamhet från samhällets sida. I första hand borde en undersökning komma till stånd beträffande på vilka områden villkoren

bör förbättras för att stimulera intresset för detta yrke.

En sådan undersökning måste omfatta såväl arbetsförhållandena som sociala förmåner, lönevillkor och skattekonsekvenser. Naturligtvis är lönefrågan något som parterna har att lösa, men om den har en avgörande betydelse som orsak till personalbristen, måste detta givetvis klarläggas i sammanhanget. Om skattekonsekvenserna, vilka ofta åberopats i debatten om sjuksköterskebristen, tillmätts så stor vikt som det framhållits, är det självfallet angeläget att en lösning därvidlag snarast åstadkommes. Framst bör man därvid inrikta sig på ökade möjligheter till förvärvsavdrag.

Då jag anser att de åtgärder som hittills vidtagits för att häva sjuksköterskebristen inte varit till fyllest för att eliminera de olägenheter som denna brist-situation inom sjukvården medför för alla sjuka, finner jag en skyndsam undersökning av alla sammanhängande faktorer påkallad. Den ökade utbildningskapaciteten kan självfallet vara en lösning på lång sikt, men den aktuella bristen kommer man inte till rätta med utan att snabbt verkande åtgärder vidtas.

Med stöd av vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet ställa följande frågor:

- 1) Är statsrådet beredd att vidta en skyndsam undersökning rörande orsakerna till bristen på personal inom sjukvården och åtgärder i anledning därav?
- 2) Vilka åtgärder i övrigt är statsrådet beredd att vidta för att häva bristen på personal inom sjukvården?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m., överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 12

Till bordläggning anmäldes styrelsens för riksdagens förvaltningskontor berättelse för dess verksamhet under år 1968.

§ 13

Anmäldes följande motioner:

nr 112, av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, om svensk anslutning till IUCN,

nr 113, av herr *Hermansson m. fl.*, om om upprättande av diplomatiska förbindelser med Tyska Demokratiska Republiken,

nr 114, av herr *Hermansson m. fl.*, om vidgade förbindelser med Vietnam,

nr 115, av herr *Holmberg m. fl.*, om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret,

nr 116, av herr *Martinsson*, angående utlandssvenskarnas rösträtt,

nr 117, av herr *Rimås m. fl.*, om åtgärder mot pornografi,

nr 118, av herr *Hermansson m. fl.*, om anslag till Sydvietnams Nationella Befrielsefront och Demokratiska Republiken Vietnam,

nr 119, av herr *Werner m. fl.*, om information i TV angående u-landsfrågor,

nr 120, av herr *Elmstedt m. fl.*, om ökat stöd till korrespondensstuderande,

nr 121, av fru *Hörnlund* och herr *Carlstein*, om utredning angående utbildningen på barnavårdens område,

nr 122, av herr *Källstad*, om inrättande av ytterligare ordinarie universitetstjänster i psykologi,

nr 123, av herr *Werner m. fl.*, angående beräkningsgrunderna för den församlingsprästerliga organisationen,

nr 124, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, om ökat utnyttjande av vägbyggen såsom beredskapsarbeten,

nr 125, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, om statsbidrag till kommuner för vissa statskommunala beredskapsarbeten,

nr 126, av herr *Hedlund m. fl.*, om en allmän hälsovårdsupplysning,

nr 127, av fru *Holmqvist* och fröken

Sandell, om bosättningslån till handikappade,

nr 128, av herr *Jonasson m. fl.*, om en översyn av provinsialläkarväsendet,

nr 129, av herrar *Larsson* i Umeå och *Gustafsson* i Stenkyrka, om vissa beredskapsarbeten i glesbygdsområden,

nr 130, av herr *Larsson* i Öskevik, om statsbidrag till viss vård av psykiskt utvecklingsstörda,

nr 131, av herr *Martinsson*, angående bestämmelserna om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade,

nr 132, av herr *Persson* i Heden *m. fl.*, angående statsbidraget till särskilda anordningar på arbetsplatsen för handikappade,

nr 133, av fru *Ryding m. fl.*, angående barnstugeverksamheten,

nr 134, av herrar *Werner* och *Ringaby*, angående statsbidraget till kommunal familjedaghemverksamhet,

nr 135, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, om åtgärder för att stimulera utbyggnad av allmänflygfält,

nr 136, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående folkpensionärs licensavgift för ljudradio,

nr 137, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Björck* i Nässjö, angående översyn av programverksamheten i radio och television,

nr 138, av herr *Josefson* i Arrie *m. fl.*, om inrättande av regionala järnvägsnämnder,

nr 139, av herrar *Petersson* i Gäddvik och *Nilsson* i Agnäs, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer,

nr 140, av fru *Ryding m. fl.*, om förbättrade järnvägs- och landsvägskommunikationer i sydöstra Sverige,

nr 141, av herr *Enskog*, om bostadsanskaffningslån med statlig garanti till statsanställda,

nr 142, av herr *Hedlund m. fl.*, om avveckling av dyrortsgrupperingen av de statsanställdas löner,

Utsträckt motionstid

nr 143, av herr *Mundebo*, angående utbildningen av ungdomsledare,

nr 144, av herrar *Ahlmark* och *Clarkson*, angående tullklareringen av flygplan,

nr 145, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, om befrielse från mervärdeskatt för tandproteser m. m.,

nr 146, av fru *Anér m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till utvecklingshjälp m. m.,

nr 147, av herrar *Enskog* och *Hyltander*, om rätt till skattefri avsättning till omskolnings- och utbildningsfonder,

nr 148, av herr *Fridolfsson* i Stockholm *m. fl.*, om indexreglering av ingångsvärde m. m. vid beräkning av utskiftningsskatt,

nr 149, av herrar *Hedin* och *Eliasson* i Moholm, om utsträckning av tiden för besvär över taxeringsnämnds beslut,

nr 150, av herr *Hedin*, om ändrad tid för ansökan om frivillig särbeskattning,

nr 151, av herrar *Hyltander* och *Jonsson* i Mora, om utsträckning av tiden för kommuns besvär över taxeringsnämnds beslut,

nr 152, av herr *Lindkvist m. fl.*, om begränsning av möjligheterna till avdrag för gåldränta vid inkomsttaxeringen,

nr 153, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, om utredning rörande skattesystemets verkningar på samhällsekonomin m. m.,

nr 154, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, angående rätten till förlustutjämnning vid taxering för inkomst,

nr 155, av herr *Åberg m. fl.*, om skattelättnad för vissa fiskare,

nr 156, av fru *Ryding m. fl.*, om statliga basindustrier i sydöstra Sverige, m. m.,

nr 157, av herrar *Nilsson* i Agnäs och *Werner*, angående kyrkofriden,

nr 158, av herrar *Carlshamre* och *Thylén*, om rätt för utländsk medborgare till undantag från den allmänna försäkringen,

nr 159, av herr *Hammarberg m. fl.*, om vidgad rätt för utländsk medborgare till förtidspension och sjukbidrag,

nr 160, av herrar *Lindberg* och *Häll*, om tillämpning av arbetarskyddslagen på personaltransporter,

nr 161, av herr *Magnusson* i Nennesholm, om ersättning för resa till jourapotek,

nr 162, av fru *Ryding*, om lagfäst rätt till tjänstledighet för deltagande i vuxenutbildning,

nr 163, av herr *Akerlind m. fl.*, angående handläggningen av fall av miss-tänkt barnmisshandel,

nr 164, av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, om införande av provisoriskt körkort,

nr 165, av herr *Thylén m. fl.*, om regler för trafik med fritidsbåtar,

nr 166, av fru *Holmqvist m. fl.*, angående hyressättningen för inackoringsrum m. m.,

nr 167, av herr *Persson* i Skänninge *m. fl.*, om vidgad rätt till fritidsfiske,

nr 168, av herr *Thylén m. fl.*, angående belysning vid övergångsställen för gående,

nr 169, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, om stöd åt jordbruk av betydelse från natur- och miljövärdssynpunkt,

nr 170, av herr *Jonasson m. fl.*, angående användande av domänverkets vinstmedel för fritidsanläggningar,

nr 171, av herr *Lundmark m. fl.*, om förläggande till Lycksele av ett skogsinstitut för norra Sverige, samt

nr 172, av fru *Kristensson*, om utredning angående sjukfrånvaron.

Dessa motioner bordlades.

Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Fru SUNDBERG (m), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning

av Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m., måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till det sammanträde som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa, d. v. s. första plenum efter torsdagen den 6 nästkommande februari.

Denna hemställan bifölls.

§ 15

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fyra enkla frågor, nämligen av:

fru *Marklund* (vpk), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående den ökande arbetslösheten i Norrbotten,

herr *Gustavsson* i Ängelholm (s), till

herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående åtgärder för att främja sysselsättningen inom ängelholmsområdet,

herr *Berndtsson* (fp), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående arbetslöshetsunderstöd till fiskare i vissa fall, och

herr *Åberg* (fp), till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående behandlingen från norsk sida av svenska fiskare.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.08.

In fidem

Sune K. Johansson

Torsdagen den 23 januari

Kl. 15.30

§ 1

Svar på fråga ang. vanhävdslag för hyresfastigheter

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**, som yttrade:

Herr talman! Herr Svenning har frågat mig när man kan förvänta ett förslag om vanhävdslag för hyresfastigheter.

Under hösten 1967 uppmärksammas några fall där underhållet av bostadsfastighet hade eftersatts i sådan mån att bostadssanitära missförhållanden hade uppstått. I samband därmed

ifrågasattes, om inte samhället behöver maktmedel som på ett eller annat sätt möjliggör ett ingripande i syfte att hindra att en fastighet förfaller och kommer i sådant skick att de i fastigheten boende utsättes för allvarliga sanitära olägenheter. Med anledning därav beslöt jag att låta sakkunniga inom departementet närmare undersöka frågan. Arbetet har hittills varit inriktat främst på att undersöka orsakerna till det bristfälliga underhållet av bostadsfastigheter och till de missförhållanden som i vissa fall har framkommit. Möjligheterna att med hjälp av den nuvarande lagstiftningen — främst hälsovårdsstadgan — komma till rätta med sanitära

Svar på fråga ang. vanhävdslag för hyresfastigheter

olägenheter i bostadsfastigheter har också övervägts. Undersökningen har givit vid handen att behov av lagstiftningsåtgärder föreligger.

I första hand bör komma i fråga att skapa möjligheter till tvångsinlösen av hyresfastighet vid vanhävd. Detta spörsmål övervägs av expropriationsutredningen, och förslag kan väntas i saken under våren.

Mycket talar emellertid för att en rätt till inlösen av vanhävdad hyresfastighet inte är tillräcklig som medel att komma till rätta med föreliggande problem. Frågan är, om inte därutöver behövs någon form av tvångsförvaltning, som ger möjlighet till snabbt ingripande vid fara för vanvård. Denna fråga rymmer emellertid många svårlösta problem som inte kan lösas utan ytterligare utredning.

Vidare anförde:

Herr SVENNING (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för detta svar, som visar att frågan är under allvarlig prövning i olika instanser.

Anledningen till att jag gärna vill veta när man kan förvänta ett förslag om vanhävdslag är att en ny hyresregleringslag och hyreslag trädde i kraft den 1 januari 1969. Samtidigt har den nu sittande bostadsrättskommittén fått i uppdrag att bryta ut vissa delar ur det pågående arbetet för att få dessa avsnitt i samklang med de nya hyreslagarna. Även dessa avsnitt kan tillämpas från den 1 januari i år. Härigenom får man en samlad översyn över den nya hyresmarknaden, och det är därför angeläget att det inte finns några områden kvar där man arbetar efter föråldrade och delvis olagliga metoder. Jag anser nämligen att det står i uppenbar strid mot alla rättsbegrepp, därest ägarna till de ytterst misskötta fastigheter som ligger nära eller över vanhävdsgrensens kommer att beredas möjligheter att utnyttja

de ekonomiska fördelarna i de nya lagbestämmelserna och de överenskommelser som har träffats angående vår hyresmarknad.

Fastigheter som under 20 år eller mer missköts och där ägarna underlåtit att göra några som helst reparationer, trots generella hyreshöjningar, kan inte få tillåtas att utnyttja de reparationsöverenskommelser och de ersättningsregler som en mera seriös fastighetsägare kan påräkna efter årsskiftet. Det finns tyvärr alltför många exempel på ren vanvård av vissa fastigheter och en upprörande hänsynslöshet mot hyresgäster som bor i de fastigheterna. Låt mig bara illustrera med ett par exempel. Det finns en hel rad andra som kunde anföras, men tiden tillåter inte så långt gående uppräknningar.

I en fastighet i Malmö som var hårt nedsliten och där uppenbar vanvård har förekommit i hela fastigheten tvingades hyresgästföreningen två gånger att garantera att betala värmeräkningar, om inte hela fastigheten skulle avstängas från värme. Samtidigt visade det sig att gasspisarna var totalt sönderrostade, så att uppenbar olycksfallsrisk förelåg för hyresgästerna. Hälsovårdsnämnd och industriverk ingrep sedan förhållandena hade påtalats.

I en fastighet vid Wallingatan här i Stockholm, som jag tidigare talat om i kammaren, har inga förändringar inträtt utan hela fastigheten går mot ytterligare förfall, trots att hyresgästerna fått tillfällig hjälp av hälsovårdsnämnd, byggnadsnämnd och hyresgästförening. Värmeelementen har frusit sönder. Fastighetsägaren har haft ansvarighetsförsäkringar i olika försäkringsbolag och fått ut dessa försäkringar för att sätta in nya element och lägga in nya golv, men vederbörande har inte vidtagit några åtgärder.

Formellt sett kan samhället ingripa när det föreligger sådana sanitära olägenheter i en fastighet som jag här beskrivit och som står i strid mot hälso-

Svar på fråga ang. åtgärder för att förhindra skändning av nationell symbol

vårdsstadgans bostadsföreskrifter. Men i praktiken fungerar det hela illa av olika omständigheter, inte minst de invecklade ägandeförhållandena.

Tredje lagutskottet påtalade kraftigt vid sin behandling av det avsnitt i hyreslagen, som gäller ersättning för yttre och inre fastighetsförbättringar, att sådana reparationsersättningar skall kunna nedsättas och prövas för de fastighetsägare som under längre tid medvetet underlåtit att hålla fastigheterna i gott stånd trots att generella hyreshöjningar årligen utgått. Det är av största betydelse att ett förslag om vanhävdslag för hyresfastigheter snarast framläggs. En sådan lag behövs som ett komplement på hyresmarknaden i januari 1969.

Jag tackar än en gång för svaret.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**:

Herr talman! Det tillkommer inte mig att gå in på de enskilda fall som här åberopats. Men det är alldeles uppenbart att herr Svenning och jag är helt överens om att — som jag framhållit i mitt svar — ytterligare lagstiftningsåtgärder uppenbarligen är nödvändiga.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 2**Svar på fråga ang. åtgärder för att förhindra skändning av nationell symbol**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**, som yttrade:

Herr talman! Herr Fridolfsson i Stockholm har frågat mig, om jag avser att vidta några åtgärder för att hindra en upprepning av sådan skändning av nationell symbol som förekommit i TV-reportage och demonstrationer. Som svar på frågan får jag anföra följande.

Jag avser inte att vidta några särskilda åtgärder i det syfte som herr Fridolfsson anger. Fall där flagga eller annan rikssymbol skymfas får liksom hittills behandlas enligt gällande lag. När det gäller TV skall radioansvarighetslagen tillämpas, vilket innebär att ansvaret åvilar den ansvarige programutgivaren.

Vidare anförde:

Herr **FRIDOLFSSON** i Stockholm (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

Anledningen till att jag framställde frågan var att TV-Aktuellt för ett par veckor sedan hade ett reportage från en kommunistisk kongress i vilket ingick ett inslag där USA:s flagga skymfades på ett flagrant sätt. Flaggan fungerade som dörrmatta i lokaliteterna, och man kunde i TV se hur smutsig och sliten den var. För att verkligen få sting på reportaget torkade en person av snömodden på sina skor på den amerikanska nationalsymbolen.

Vi är vid det här laget vana vid en hel del när det gäller uppseendeväckande demonstrationer, men detta blev tydligen ändå för mycket. Inslaget åstadkom en folkstorm av sällan upplevd omfattning. Det som chockerade var nog inte bara upplevelsen av det förnedrande i att en nations flagga användes som dörrmatta utan minst lika mycket att vi nu tydligen kommit dithän, att skändandet av en nationell symbol förmedlas till praktiskt taget hela svenska folket genom vårt i särklass effektivaste massmedium, televisionen.

Vi talar inte så mycket om hyfs och stil nu för tiden; det är inte populärt. Däremot talas det ofta och gärna om respekt för andras åsikter. De som ivrigast driver detta tal är en högröstad vänsterfalang i vårt samhälle, men deras propaganda är ihålig. Man säger sig propagera för minoritetens åsikter, men samtidigt som man pläderar för sin

Svar på fråga ang. åtgärder för att förhindra skändning av nationell symbol

egen uppfattning är man inte generös nog att respektera andras ideologier och uppvisar inte ens det minimum av anständighet som ligger i att låta andra nationers rikssymboler vara i fred. Nej, då översätter man begreppet frihet med att ta sig friheter, att vara taktlös. Gentemot USA visar man i det aktuella fallet sitt förakt genom att torka fötterna på stjärnbaneret.

Det svar jag har fått av justitieministern är enligt mitt sätt att se otillfredsställande. Det innebär inget preciserande utan snarare ett undanlidande. Det blev inget fördömande från justitieministerns sida, och detta kommer naturligtvis att uppmärksammas av de högröstade vänstergrupperna. Inom regeringspartiet finns det en vänsterfalang, som i sitt agerande visar sig hysa föga sympati för USA. Att vi sedan via massmedia i våra vardagsrum kan bevittna hur man torkar fötterna på en främmande nations rikssymbol är när allt kommer omkring kanske inte så mycket att förvåna sig över.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING:

Herr talman! Jag vill erinra herr Fridolfsson i Stockholm om att Sveriges Radio är ett fristående företag, att någon censur av programmen inte får ske och att regeringen inte kan blanda sig i företagets skötsel när det gäller programverksamheten.

Herr Fridolfsson ansåg att mitt svar var otillfredsställande eftersom det inte tog ställning i sak i det aktuella fallet. Han saknade »ett fördömande från justitieministerns sida» av de scener som hade visats i TV denna kväll. Men, herr Fridolfsson, jag skulle mycket illa sköta mitt ämbete, om jag från denna talarstol tog ställning i sak i ett ärende som ligger under min bedömning när det gäller, om åtal skall få väckas eller inte. I den frågan skall jag säga mitt ord i morgondagens konselj liksom i två andra ärenden av liknande karaktär som

har inkommit från riksåklagaren, men att nu göra ett uttalande om hur domstolarna i något av dessa tre fall skall döma tillkommer icke mig.

Herr FRIDOLFSSON i Stockholm (m):

Herr talman! Vi fick nu ett klart besked om hur frågan ligger till. JK har till Kungl. Maj:t — alltså till justitieministern — hänskjutit frågan för föranstaltande om åtal.

Så drog justitieministern det förhatliga ordet censur in i bilden. Jag har självfallet inte menat att man skall censurera programmen i radio och TV. Vi har en antagen radioansvarighetslag — vilket också justitieministern mycket riktigt har meddelat i svaret. Är det olagligt att trampa på en främmande nations symbol, så är det olagligt även om detta sker i TV. Det är detta jag har åsyftat. Det har icke ett enda dugg med censur att göra; det har med lag att göra, och det var därför jag ställde min fråga till landets justitieminister i ett ärende som har riksintresse.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING:

Herr talman! Ett enkelt studium av gällande bestämmelser ger vid handen, att för yttrandefrihetsbrott i radio och TV samma arrangemang i princip gäller som för motsvarande brott i pressen. JK har också i sin framställning hänvisat till 2 § radioansvarighetslagen jämfört med 7 kap. 4 § 8 tryckfrihetsförordningen och 19 kap. 10 § brottsbalken. Sammanhanget rent rättstekniskt är därmed helt klarlagt, hoppas jag.

Herr FRIDOLFSSON i Stockholm (m):

Herr talman! Regeringen har framfört sin ursäkt för detta flagranta övergrepp. Justitieministern sade inte ett ord härom till — förmodar jag — stor glädje för den extrema vänsterfalang som driver ohederlig propaganda.

Svar på fråga ang. medgivande av kommunalt organ vid uppsägning av hyresavtal

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING:

Herr talman! Jag vill bara meddela herr Fridolfsson i Stockholm att jag visserligen har varit domare men inte är det för närvarande; det är inte jag som skall döma i denna sak.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. medgivande av kommunalt organ vid uppsägning av hyresavtal

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Henningsson har frågat om sådan instruktion kan utfärdas för de nu etablerade hyresnämnderna, att uppsägning av hyresavtal endast kan ske efter hörande och medgivande av det kommunala organ som är ansvarigt för ortens bostadsförsörjning.

Genom den nya lagstiftning, som trädde i kraft vid årsskiftet, infördes bestämmelser i den allmänna hyreslagen som ger förstärkt besittningsskydd för bostadshyresgäster. Vidare tillskapades ett nytt förfarande för prövning av tvister angående bl. a. besittningsskyddet. I korthet innebär de nya bestämmelserna följande. Om hyresvärd har sagt upp hyresavtal för vilket besittningsskyddet gäller och överenskommelse inte kan träffas om förlängning av avtalet, åligger det hyresvärden att skriftligen meddela hyresgästen att denne, om han inte går med på att flytta, har att inom viss tid vända sig till hyresnämnden. På hyresnämnden ankommer i första hand att söka medla mellan parterna och att, om medlingen misslyckas, pröva om hyresavtalet skall förlängas och i så fall på vilka villkor detta skall ske. Nämndens beslut kan klandras vid domstol. Tyngdpunkten i förfarandet skall ligga hos hy-

resnämnden, i vilken hyresmarknadens intresseorganisationer är företrädde. Domstolarna har väsentligen att göra en överprövning från rent rättsliga utgångspunkter.

Den av herr Henningsson tänkta ordningen att kommunalt organ skulle ges bestämmande inflytande över frågan om förlängning av hyresavtal strider mot principerna i den nya lagstiftningen. Jag är inte beredd att nu överväga någon ändring av dessa principer.

Vidare anförde

Herr HENNINGSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga angående hyresnämndernas roll på bostadsmarknaden i en situation som verkligen blivit mycket besvärlig i våra större och medelstora städer. Det har nämligen visat sig att hyresnämnderna inte har ansett sig ha sådana befogenheter, att de kunnat motsätta sig uppsägningar av hyresgästerna då det varit fråga om sanering. Uppsägningarna har därför så att säga tillstyrkts med en förlängning av tre månader. I en sådan situation har fastighetsägarna i många fall utövat mycket stark påtryckning på hyresgästerna. Man har framhållit för dessa, att man just nu förfogar över ett begränsat antal lägenheter och att hyresgästerna, eftersom de ändå måste flytta efter tre månader, lika gärna kan göra detta omedelbart.

I flera fall har ärendet sedan utvecklats så, att andra kommunala organ ansett att de aktuella fastigheterna inte varit i sådant skick att det kunnat anses försvarligt att i dagens hyresläge riva dessa. Man har emellertid då befunnit sig i den situationen, att en fastighet med kanske ett 30-tal lägenheter redan har tömts på hyresgäster med undantag av två eller tre familjer som ännu bor kvar. Om den berörda kommunen då redan har en lång bostadskö, där efterfrågan på bostäder med lägre hyror är den

Svar på fråga ang. servitut för väg

kanske svåraste att tillgodose, är det inte underligt om allmänheten har svårt att finna sig till rätta med en sådan ordning.

De människor som blir — i vissa fall enligt min mening onödigt — uppsagda är ofta äldre personer, som känner sig mycket starkt pressade av den situation de hamnat i. Det är för att undvika detta som man ansett att hyresnämnderna inte alls skulle befatta sig med sådana ärenden förrän de försäkrat sig om att de organ, som svarar för bostadsförsörjningen, medgivit att berörda fastigheter får anses rivningsfärdiga.

I min hemstad Hälsingborg har vi just nu ett flertal fastigheter, där lägenheterna är utrustade med alla moderna bekvämligheter och där allt — utom planlösningen — är modernt. De står nu tomma till 90 procent, men rivningstillstånd har vägrats.

Jag menar inte med det anförda att all sanering är av ondo — tvärtom bör den i många fall hälsas med stor tillfredsställelse — men det bör inte enbart vara fastighetsägarens spekulationslust som skall avgöra, om en fastighet skall rivras eller stå kvar.

Hur den nya lagen kommer att fungera får väl tiden utvisa. Det är min förhoppning att nu rådande situation avsevärt skall förbättras med de förändringar som företagits. Det hade dock varit en fördel om de organ som har att svara för bostadsförsörjningen på orten också hade fått uppgiften att svara för frågan, om rivning skall tillåtas eller ej.

Jag ber än en gång att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. servitut för väg

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Henningsson har frågat mig, om jag anser någon ändring i gällande lagstiftning erforderlig »med hänsyn till den tolkning som förekommit av servitutsavtal för farbar väg över stamfastighetens ägor till allmän väg».

Med hänsyn till frågans formulering är det inte möjligt för mig att ge ett direkt svar. Jag vill emellertid nämna att servitutsfrågorna har varit föremål för mycket grundliga överväganden inom ramen för arbetet med en ny jordabalk och en ny fastighetsbildningslag. Detta arbete är nu inne i sitt slutskede. Förslag till 18 av de 23 kapitel som jordabalken avses innehålla och ett fullständigt förslag till fastighetsbildningslag har remitterats till lagrådet. Förslagen innebär bl. a. en genomgripande reformering av servitutsreglerna. Granskningen i lagrådet har fortskridit så långt, att jag hoppas att propositioner i båda ämnena skall kunna läggas fram i slutet av detta år.

Vidare anförde:

Herr HENNINGSSON (s):

Herr talman! Jag vill omedelbart tacka justitieministern för svaret på min fråga. Jag erkänner gärna att min formulering var mycket kortfattad, men det är inte så enkelt att på några få rader göra klart vad man vill ha sagt.

Frågan om innebörden i uttrycket »rätt till farbar väg över säljarens ägor fram till allmän väg» har under senare år blivit mycket diskuterad och uttrycket har givits många olika tolkningar. Orsaken härtill får väl främst sökas i det förhållandet, att ett så stort antal tomter i icke planlagda områden har försålts till personer som byggt sommarstugor och fritidshus. Osäkerheten har kanske förstärkts av att många, både köpare och säljare, som agerat i dessa fall inte tidigare sysslat med tomtaffärer. I många fall har en person köpt en stugtomt i en skogskant eller vid en strand som man endast kan nå via en s. k.

Svar på fråga ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet

markväg. Vägen har i vissa fall gått genom säljarens betesmarker kanske flera hundra meter. Då har det hänt att markägaren, som haft sina djur lösa på bete, har stängt med taggråd eller dylikt rakt över vägen som leder ned till stugtomten. Kanske har stugägaren befunnit sig i sin stuga och väntat besök. Besökaren har anlänt men fått stanna vid avspärrningen och där högljutt uttryckt sitt missnöje över en avstängning som inte varit så enkel att öppna. Han har kanske också öppnat på ett sätt som inte kunnat godkännas av markägaren. Denne har i flera fall infunnit sig och klart uttalat för besökaren att han inte har på vägen att göra, därför att rätten att befara vägen endast gäller för stugägaren och hans familj. Ibland har man sagt »stugägaren och hans husfolk».

Jag förmodar, herr justitieminister, att båda tolkningarna är fel. Jag tolkar det så, att den markägare som i sitt köpebrev har fått inskrivet »rätt till farbar väg över säljarens ägor fram till allmän väg» inte har anledning att godkänna någon begränsning i rätten att befara vägen, vare sig till antal eller efter synpunkten i vilket förhållande besökaren står till stugägaren. Jag förmodar också att förhållandet inte i något avseende förändras av om köparen eller säljaren är enskild eller juridisk person. Det kan gälla en firma eller ett bolags semesterställe. Det kan vara ett bolag eller en förening som sålt marken.

Jag vore ytterst tacksam, och jag tror att det skulle vara av stort värde för många, om justitieministern ville bekräfta riktigheten av min uppfattning eller förklara om den är fel.

Slutligen ber jag att än en gång få tacka för svaret.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING:

Herr talman! Om jag har ett sommarställe som är så beläget att man kan ta sig dit enbart över stamfastighetens marker och om jag i samband med för-

värvet av det sommarstället har fått serbitutsrätt som medger mig rätt till utfart över stamfastighetens mark, så är det alldeles givet att rätt att färdas på den vägen tillkommer inte bara mig utan alla som har ett ärende till mig av godtagbart slag, t. ex. mina gäster, den som skall läsa av den elektriska mätaren, telefonreparatören eller annan person.

Herr HENNINGSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få uttala min glädje över detta besked. Jag är övertygad om att svaret kommer att befrämja grannsämjan i många delar av vårt land, där irritation ofta uppstått om vem som har rätt att använda en väg och vem som saknat sådan rätt.

Det svar som nu givits är i hög grad klarläggande på den punkten. Jag ber att få tacka för det.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för utbildningsdepartementet, herr statsrådet PALME, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordstrandh har frågat om jag anser det vara riktigt, att eu utställningsverksamhet, som bekostas med allmänna medel, bedriver politisk propaganda.

Det torde nu liksom alltid tidigare vara oundvikligt och i och för sig önskvärt att också politiska idéer och värderingar kommer till uttryck i konst och utställningsverksamhet liksom inom teater, film och annan konstnärlig verksamhet. När sådan verksamhet stimuleras med allmänna medel innebär detta givetvis inte att det allmänna prövar eller ställer sig bakom de åsikter och bedömningar som kommer till uttryck i verksamheten.

Svar på fråga ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet

Vidare anförde:

Herr NORDSTRANDH (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga.

Beträffande svarets första del är jag ense med herr Palme om att det t. o. m. är önskvärt att politiska idéer och värderingar kommer till uttryck i konst, utställningsverksamhet m. m., men jag är inte lika ense med herr Palme om svarets andra del. Där gäller det alltså frågan: Hur mycket politisk extremism av utomparlamentarisk karaktär skall vi tillåta komma till uttryck med allmänna medel? Och skall vi tillåta sådan extremism att bedriva propaganda på vilket osmakligt och oanständigt sätt som helst under sken av att det är konst eller upplysning?

Jag vill illustrera orsaken till min fråga — det är helt enkelt u-landsutställningen »Sköna stund». Det är en vandringsutställning som producerats av statens försöksverksamhet med riksutställningar och som alltså bekostas eller — för att använda utbildningsministerns ord — stimuleras med allmänna medel. Den vänder sig, förefaller det, i hög grad till skolorna, något som i detta fall är mycket betänkligt. Eleverna får gratis en textkatalog som i huvudsak är en politisk pamflett och icke en utställningskatalog.

Syftet med utställningen sägs vara att försöka med konstnärliga medel åskådliggöra det stora världsproblemet, u-landsproblemet. Så långt är allt givetvis vällovligt, men »Sköna stund» har tyvärr framför allt blivit en rent politisk utställning med klar inriktning på vänsterextremism med smädelser och utfall mot bl. a. Landsorganisationen och vårt näringsliv. Hör bara vad som står i katalogen:

Den svenska u-landshjälpen är ett djävult hån mot alla de svältande människorna i världen. — LO förtrycker arbetarna och utsuger folken i u-länderna.

Besökarna rekommenderas att bilda grupper, beredda att använda sig av utomparlamentariska medel.

Flera av illustrationerna i katalogen är rent ut sagt vidriga. Jag har här en av illustrationerna, där regeringens medlemmar framställs och tecknas som en samling äckliga, feta små satyrer, krälände på och kring herr Wallenberg. Jag måste säga, att jag tycker denna teckning är osmaklig, och jag hoppas att herr Palme och övriga regeringsledamöter tycker detsamma.

Vad jag velat fråga utbildningsministern om är konkret uttryckt följande: Är det försvarligt att utställningen och katalogen till den får misstänkliggöra det svenska samhällets demokratiska grund? Är utställningen — och det är kanske det allra viktigaste — förenlig med de objektivitetskrav som måste ställas på sådant som erbjudes eleverna i våra skolor?

Chefen för utbildningsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! Jag kommer att i huvudsak hålla mig till den fråga som herr Nordstrandh har ställt och där han undrar om jag anser det vara riktigt att i en utställningsverksamhet som bekostas med allmänna medel framföres politiska åsikter.

Ja, detta är en för hela vår kulturpolitik avgörande principfråga, och den är på intet sätt ny. Kulturproduktionen har sällan varit kommersiellt lönsam — den har alltid varit mer eller mindre beroende av stöd från privata mecenater, från världsliga och kyrkliga makthavare, från staten. Denna kulturproduktion har också alltid i någon mening givit uttryck för politiska värderingar, speglat sin tids politiska, ekonomiska och sociala förhållanden.

Makthavare på det kulturpolitiska fältet, de som besuttit de ekonomiska resurserna, har också i alla skeden stått inför frestelsen att stödja det behagliga och skjuta undan det obehag-

Svar på fråga ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet

liga, att värna det samhällsbevarande och undertrycka det samhällskritiska eller rent av samhällsomstörtande. I historiens ljus ter sig sådana ingrepp alltid eller nästan alltid, tror jag, som felaktiga därför att de kvävt den konstnärliga vitaliteten långt utanför ramen för det enskilda ingreppet.

Det problemet står vi naturligtvis inför också här i Sverige. Statens stöd till olika kulturaktiviteter ligger en bra bit över 200 miljoner kronor per år. Det är en brokig flora av aktiviteter som på det sättet stöds. Däribland förekommer sådant som jag i mitt personliga tyckande upplever som tarvligt eller enfaldigt eller som ger uttryck för värderingar som jag inte delar och som jag i olika sammanhang intensivt bekämpar. Men därifrån till att ingripa med ekonomiska eller andra repressalier är steget långt. Det kan med viss tillspetsning sägas att kännetecknet på kulturpolitiken i en demokrati är att man kan ge stöd även till sådant som man tycker mycket illa om.

Detta problem möter jag också i min dagliga verksamhet. Utbildningsdepartementet har givetvis icke sökt och kommer icke att söka påverka den redaktionella utformningen av de tidskrifter som erhåller statsbidrag. Bland dem finns t. ex. en tidskrift, som företräder enligt min mening extremt konservativa åsikter och som ägnar sig åt att med stor intensitet angripa mig personligen och de värderingar jag står för. Statsbidraget innebär inte att jag delar denna tidskrifts åsikter, men jag anser det viktigt att dessa åsikter skall få framföras; det är inte alls någon heroism från min sida utan en demokratisk självklarhet att reagera på det sättet.

Detta statsbidrag utbetalas direkt från departementet. I många andra fall har vi lagt den omedelbara ledningen hos en utställningschef eller en särskild styrelse. Det exempel som herr Nordstrandh nämnde, Riksutställningar, är

en statlig utredning med ett antal kända museimän i spetsen som har till uppgift att bedriva försöksverksamhet med olika former av utställningar. I denna verksamhet har man gjort ett försök med en extremt provokativ utställning för att värdera de effekter som därav följer. En effekt är herr Nordstrandhs insats här i dag, och jag är övertygad om att den kommer att finnas med i utvärderingsprotokollet.

Om herr Nordstrandh försöker få mitt bistånd genom att påpeka att jag i någon katalog framställs såsom en fetlagd satyr tror jag att han missar poängen. Även om jag skulle gripas av raseri kan det inte vara något skäl för att försöka ingripa och stoppa en utställning. Det är alltså helt i strid med de principer vi har för kulturpolitiken att jag — vilket den enda förnuftiga innebörden av herr Nordstrandhs fråga kan vara — skulle ingripa för att stoppa en sådan försöksverksamhet som Riksutställningar bedriver, därför att jag kan tänkas starkt ogilla ett av dess olika försök.

Vad skolan beträffar är väl katalogen närmast att betrakta som en möjlighet till bredvidläsningsmaterial. Vore detta det enda som levererades till skoleleverna skulle det vara illa, men det förutsätts att de skall få chansen att bland mycket annat material också ta del av detta. Jag hyser kanske större förtroende än herr Nordstrandh för skolelevernas självbevaringsdrift, omdöme och demokratiska övertygelse.

Om herr Nordstrandh tycker illa om en utställning — jag kan väl förstå att han kan göra det — bör han skarpt kritisera den utställningen, avslöja de felaktiga sakuppgifter som där förekommer och bekämpa de värderingar och idéer som han ogillar. Det är demokratiens väg. Men jag kan inte inse varför herr Nordstrandh måste springa till utbildningsministern och kräva ett ingripande mot denna utställning — det är den auktoritära vägen.

Svar på fråga ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet

Mitt personliga tyckande är inte så intressant, men det intressanta är mina konkreta åtgärder — det är därför herr Nordstrandh har ställt frågan. Det skulle vara ganska allvarligt om statsmakten ingrep mot den rika mångfald som karakteriserar svenskt kulturliv.

Herr NORDSTRANDH (m):

Herr talman! I stort sett kan jag instämma i vad herr Palme sade i den första delen av sitt långa anförande om kultur och kulturpolitik. Det är bara det felet att vad han sade inte har någon relevans på det exempel som jag i dag har tagit upp till diskussion; utställningen har enligt vad jag kan bedöma ingenting med kulturpolitik att göra, den är rent politisk.

Givetvis skall grupper av konstnärer på den yttersta vänsterkanten inte hindras från att propagera för sin politiska extremism — det är samhället och kanske t. o. m. eleverna starka nog att tåla. Men det är inte ett demokratiskt samhälles uppgift eller skyldighet att med skattemedel finansiera och därmed auktorisera sådan verksamhet. En solid opinion här i landet hyser den meningen, och den kan också kräva hänsyn för sin uppfattning.

Läser herr Palme möjligen tidskriften Fackföreningsrörelsen? I det första numret i år har man där begärt besked om hur landsantikvarie Gunnar Westin i Riksutställningar och generaldirektör Hans Löwbeer i skolöverstyrelsen ser på den fråga vi nu diskuterar. Vi kanske så småningom får veta vad de svarar.

Herr Palme säger, att han inte ämnar vidta några åtgärder. Det har jag inte heller begärt att herr Palme skall göra, men jag har velat veta hur herr Palme ser på den form av s. k. utställningsverksamhet som i själva verket är politisk propaganda av ganska förfärlig art. Herr Palme har inte klart velat ta avstånd från den utan har hållit en längre föreläsning om kultur och kul-

turpolitik, som inte hör hemma i detta sammanhang.

Chefen för utbildningsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! Den enda slutsats jag kan dra av herr Nordstrandhs uttalande är att min föreläsning borde varit ännu längre; då kanske dess pedagogiska genomslagskraft hade varit större så att herr Nordstrandh hade förstått vad jag ville säga. Låt mig göra några få enkla konstateranden.

Det är riktigt att Fackföreningsrörelsen har kritiserat utställningen, och det kan jag väl förstå. Till skillnad från herr Nordstrandh skulle emellertid den man som skrev artikeln — jag har haft ett samtal med honom — inte kunna drömma om att chefen för utbildningsdepartementet skulle ingripa och stoppa utställningen. Han hade naturligtvis riktat sig till chefen för Riksutställningar för att få en förklaring av honom. Han har självfallet skarpt kritiserat utställningen, men någon tanke på ett censuringripande från de i sista hand anslagsbeviljande myndigheterna har aldrig föresvävat skribenten i Fackföreningsrörelsen. Det föreligger därvidlag en mycket skarp principiell skiljelinje.

Om jag ytterligare skulle skärpa min framställning skulle jag säga att anledningen till att fackföreningsrörelsen intar en sådan ståndpunkt är att man inom den har minnen från den tid när vi hade en konservativ kulturpolitik i vårt land. Den tog sig bl. a. det uttrycket att man värnade om friheten för en del att i kraft av sin ekonomiska övermakt ingripa mot misshagliga åsikter och farliga tankar. Rätt många socialdemokrater har under tidigare skeden i fängelse fått begrunda konsekvenserna av en sådan konservativ kulturpolitik. Detta förhållande drabbar på intet sätt herr Nordstrandh personligen, men det är utan tvivel en förklaring till att fackföreningsrörel-

Svar på fråga ang. politisk propaganda i samband med utställningsverksamhet
sen intagit denna sin klara principiella ståndpunkt.

Herr Nordstrandh säger vidare att det inte är fråga om konst utan om politik. Jag är nu inte någon särskilt god konstnärlig bedömare, och jag vet inte om herr Nordstrandh är bättre skickad i detta avseende än jag. Det sitter huvudsakligen konstnärer i ledningen för Riksutställningar, och vi får väl lita på deras bedömning.

Det är en gammal strävan att försöka dra upp en skarp skiljelinje mellan konst och politik. En partivän till herr Nordstrandh — säkerligen en förträfflig kvinna — har gjort ett uttalande i en sydsvensk tidning, som också står herr Nordstrandh nära, och hon skrev där bl. a., att hon tyckte det var rysligt att politisera museet. Ett museum skulle inte vara rätta platsen för den aktuella utställningen, som skulle ha passat bättre på Folkets hus — därmed inget ont sagt om detta. På museet förväntade hon sig att få se konst.

Detta är, med all respekt sagt, en något aningslös syn på dessa ting. Konstnärliga uttryck är nämligen också nästan alltid uttryck för i någon mening politiska värderingar. Det krav som vi bör ställa på Riksutställningar är att man skall försöka upprätthålla den konstnärliga standarden. Lyckas man inte med detta, skall verksamheten kritiseras hårt av dem som är experter på området.

Jag är emellertid ändå ganska tillfredsställd och skall inte polemisera mot herr Nordstrandh. Den enda uttolkning jag kunde göra av hans fråga var nämligen att den innebar ett krav på ingripande från min sida i detta konkreta fall. På något annat sätt kan hans fråga icke läsas. Nu har han avlägsnat sig från denna ståndpunkt och säger att han bara ville ta del av mitt allmänna tyckande, och det gör frågan betydligt ofarligare.

Om min allmänna uppfattning beträffande demokratins grundfrågor skall

herr Nordstrandh aldrig behöva sväva i tvivelsmål. Min inställning att utbildningsministern icke skall ingripa i enskilda fall som gäller kulturpolitiken är dock lika benhård som min demokratiska övertygelse. Jag vågar säga att denna inställning är ett utflöde av min demokratiska övertygelse.

Herr **NORDSTRANDH** (m):

Herr talman! Jag tror inte att herr Palmes mottaglighet för funderingar i pedagogiskt syfte är så mycket större än min, och jag har aldrig förlitat mig på att den skulle blomma ut. Jag avstår därför från dylika funderingar.

Vad beträffar den konstnärliga bedömningen tillhör väl inte någon av oss de allra största auktoriteterna, men beträffande det blad, som jag håller i min hand och som är en integrerande del i den aktuella utställningen, kan vi väl ändå ena oss om ett fördömande utan att kalla oss konstnärliga bedömare.

Jag upprepar, att om herr Palme har tolkat min fråga så att jag begärde ett omedelbart ingripande av honom, så är frågan missstolkad. Jag har frågat om herr Palme anser det riktigt att förfara som nu sker, men jag har ännu inte lyckats få något svar från herr Palme huruvida det som äger rum ligger i linje med den verksamhet som Riksutställningar skall bedriva. Det är den saken jag vill ha svar på; jag har inte efterlyst några kulturella aspekter. Det anser jag inte vara avgörande i detta fall.

En annan fråga är om man kan få visa ifrågavarande utställning på olika platser och då göra ingripanden av ena eller andra slaget. En partivän till herr Palme har tydligen i den goda staden Lund intagit en ståndpunkt, som herr Palme inte skulle kunna inta. Vi får väl höra litet senare vad herr Palme säger om den saken.

Vad jag vill ha svar på är: Anser herr Palme verkligen att denna utställ-

Svar på fråga ang. det särskilda stödet åt äldre arbetslösa

ning med vidhängande litteratur är någonting som herr Palme önskar skall upprepas inom något annat område med samma politiska inställning och med — kan man tänka sig — samma farliga effekt på skolungdomen?

Chefen för utbildningsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! Jag har tydligen ännu inte lyckats göra de principiella synpunkterna riktigt klara för herr Nordstrandh. Riksutställningar är en utredning som har fått uppdraget och förtroendet att genomföra en brett upplagd försöksverksamhet med olika former av utställningar. Jag — eller vem det nu kan bli — kommer så småningom att ta ställning till det samlade resultatet av denna försöksverksamhet och till utredningens förslag. Så länge försöksverksamheten pågår är det emot min principiella övertygelse att ingripa i ett enskilt försök eller att uttala någon mening därom. Utredningen skall först redovisa sin samlade bedömning. Att iakttä restriktivitet i personligt tyckande när det gäller olika kulturföreteelser är något som ingår i min ämbetsplikt. Personligen har jag en hel del synpunkter på utställningens innehåll och den övertygelse som där kommer till uttryck, men det är en helt annan sak än rätten att få anordna en sådan utställning.

Sedan står det ju också varje utställare fritt att ta emot och visa utställningen eller inte. Där föreligger bara ett erbjudande, och den saken har jag ingen mening om. Jag har ingen mening om huruvida den eller den enskilda staden bör eller inte bör anordna denna utställning. Det får vederbörande själva avgöra.

Till sist vill jag säga att jag är rörd till tårar över att herr Nordstrandh är så indignerad på mina vägnar för att jag har framställts på ett så misspydande sätt i utställningskatalogen. Jag är glad för det, eftersom jag av prin-

ciella skäl är förhindrad att uttala någon egen mening därom.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på fråga ang. det särskilda stödet åt äldre arbetslösa

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Jönsson i Ingersmarsgården har frågat dels hur stor andel av de löntagare, jordbrukare och andra företagare som kommit i åtnjutande av det särskilda stödet åt äldre arbetslösa, som på grund av reduceringsbestämmelserna erhåller ett lägre belopp än maximibeloppet 800 kronor per månad, dels vilket lägsta månadsbelopp som för närvarande erhålles. Vidare har han frågat om jag är beredd att föreslå en kompletteringsregel med den innebörden, att helt omställningsbidrag oavsett överförsäkringsbestämmelsen inte får understiga ett visst minimibelopp per månad.

Av 1 744 omställningsbidrag som har beviljats fram till mitten av december 1968 utgick 793 med reducerat belopp. Av bidragstagarna var enligt preliminära uppgifter 179 jordbrukare och 152 andra företagare. Det lägsta bidrag som beviljats är 29 kronor för månad. Reduceringen motiveras enligt gällande bestämmelser framför allt med att bidraget inte bör vara högre än den arbetsinkomst vederbörande tidigare har haft. Det är samma betraktelsesätt som i fråga om arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetsmarknadsstyrelsen och KSA-utredningen har påbörjat undersökningar om äldrestödets effekt i olika avseenden. I detta läge är jag inte nu beredd att ta ställning till om förslag bör läggas fram om ändringar i gällande bestämmelser.

Svar på fråga ang. direktiven för 1968 års lokaliseringsutredning

Vidare anförde

Herr JÖNSSON i Ingemarsgården (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka inrikesministern för svaret.

Det framgår av svaret att rätt många av bidragstagarna erhållit endast små belopp. Av en redovisning som jag fått för hur dessa stödformer utfallit i mitt hemlän framgår att ungefär 200 av 235 sökande fått detta äldrestöd, och många av dem har fått små belopp — under 100 kronor i månaden. Och det är ju tydligt att detta är en för liten inkomst för den som inte har något annat att klara sig på. Stödet blir alltså synnerligen svagt.

Mot denna bakgrund framstår det som klart att överförsäkringsreglerna på något sätt måste omformas eller någon ny regel införas som anger ett minimibelopp. Eljest blir det stora svårigheter för dem det gäller. Det rör sig ju om äldre arbetskraft som är svårplacerad, och speciellt stora blir svårigheterna i områden med ensidigt näringsliv. Innan vederbörande söker detta stöd försöker de dra sig fram på små extrainkomster och på sparmedel. De har sålunda en mycket låg inkomstsumma som läggs till grund vid prövningen, något som självfallet är oförmanligt.

Herr talman! Jag vädjar till inrikesministern att se till att den undersökning som omnämns i slutet av svaret bedrivs med skyndsamhet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Svar på fråga ang. direktiven för 1968 års lokaliseringsutredning

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Haglund har frågat mig om det ingår i 1968 års lokaliseringsutrednings uppdrag att uppmärksamma frågan om utveckling av livskraftiga stadsregioner som alternativ till storstäderna.

Problemet har inte direkt berörts i direktiven för utredningen. Jag har emellertid där angett att bl. a. Länsplanering 67 kommer att bidra till att ge en bättre grund för hur den samhällsliga lokaliseringpolitiken skall utformas. I 1969 års statsverksproposition har jag vidare i min redogörelse för resultaten av Länsplanering 67 ställt mig positiv till tanken att något dämpa tillväxten i de nuvarande tre storstadsregionerna och fördela en del av den kommande expansionen på andra växtkraftiga stadsregioner. Det kan därför förutsättas att 1968 års lokaliseringsutredning kommer att beakta frågan om utveckling av livskraftiga stadsregioner som alternativ till storstäderna.

Vidare anförde

Herr HAGLUND (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det synnerligen positiva svaret på min enkla fråga.

Ur min fråga kan naturligtvis utläsas en viss oro för att planeringen inte gått tillräckligt fort för att vi på ett riktigt sätt skulle kunna lösa problemen i glesbygder och storstadsregioner. Men det är inte något sådant som är orsaken till att jag ställt frågan, utan det är fastmer den snabba tekniska och ekonomiska utvecklingen som gjort att jag kommit att fundera över om vi måste planera och styra ännu snabbare.

Låt mig säga att jag fick vatten på min kvarn när jag i dag läste Industrieförbundets tidskrift. Av en artikel under rubriken »Fusionsfacit 1968» framgår att under de senaste fyra åren 15 procent av de industrianställda berörts av fusioner. 1968 blev ett nytt rekordår för företagsamgående — drygt 290

Svar på fråga ang. tidpunkten för avlämnande av proposition om det särskilda stödet för rennäringens rationalisering

företag har på något sätt berörts av företagsköp, fusioner och samarbetsavtal, och fortsatta fusioner och fortsatt anpassning förväntas. Fusionsprocessen ute i Europa har bara börjat, och den kommer att accelerera. Man vill med perspektiv på 1970-talet se på hur vi skall forma vår närings- och sysselsättningspolitik.

Jag skall kort och gott säga att jag, sedan jag har läst igenom en del av statsverkspropositionen och nu även har tagit del av svaret, känner mig lugnare. Det blir tydligen en fastare politik. Jag tror att vi på detta område måste få en litet hårdare dirigering mot bärkraftiga stadsregioner som motvikt till storstadsregionerna. I sista hand har kanske storstadsregionerna den största nyttan av att vi får en avbalansering av befolkningsförändringarna. Vi har nyss fått fram siffror som visar på 55 000 å 60 000 nyinflyttade i storstadsregionerna, och det är väl inte alla gånger så lätt att klara bostäder, plats för bilar o. s. v. för alla dessa människor.

Än en gång tackar jag för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Svar på fråga ang. tidpunkten för avlämnande av proposition om det särskilda stödet för rennäringens rationalisering

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet HOLMQUIST, som yttrade:

Herr talman! Herr Nilsson i Agnäs har frågat om jag vill upplysa kammaren om hur snart propositionen om det särskilda stödet för rennäringens rationalisering kan väntas.

Behandlingen av 1964 års rennäringens-

sakkunnigas betänkande och remissyttrandena över detta pågår inom jordbruksdepartementet. Lagrådsremiss beräknas för närvarande ske under maj månad. Efter lagrådsbehandlingen avses proposition i ämnet läggas fram för 1969 års höstriksdag.

Vidare anförde

Herr NILSSON i Agnäs (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga, vilket jag finner tillfredsställande.

Behandlingen av rennäringssakkunnigas betänkande avvaktas med stort intresse, på sina håll kanske med otålighet. Samerna är ju en folkgrupp som inte har gynnats av några lokaliseringsåtgärder. Inte ens turismen ger dem någon synnerlig inkomst, fastän det är deras urgamla revir som den inkräktar på.

I det nya läget i vårt samhälle har denna folkgrupp drabbats hårdast av förändringarna. Om samerna inte skall tvingas att helt uppgiva sin urgamla huvudnäring måste en rationalisering ske. I årets statsverksproposition, bilaga 11, skyntar förslag om rennäringens framtid, men i förteckningen den 10 januari över de propositioner som avses bli framlagda fann jag ingenting om något förslag i detta avseende, och därför ställde jag min fråga. Statsrådet säger emellertid i sitt svar att det redan hösten 1969 skall komma en proposition i ärendet, och det låter mycket hoppgivande.

Det vore i dubbel mening beklagligt om hela denna näring skulle försvinna. Dels fyller den nämligen en uppgift för människor som genom arv, vana och biologiska betingelser är mest hemmastadda i den, dels skulle dess avveckling tillföra den ansträngda arbetsmarknaden ytterligare arbetssökande och därmed öka arbetslösheten.

Svar på fråga ang. hänsynstagande till den lokala opinionen vid avsättande av mark till nationalpark

Somliga tycker kanske att ett stöd på detta område inte är motiverat. Det är emellertid den svenska folkmajoriteten som är ansvarig för de förändringar som försvårar rennäringen, och då bör den även bära sitt ansvar för att folkminoriteten samerna skall kunna överleva — en del av dem just som renskötare.

Eftersom det är sista gången som jordbruksminister Holmqvist ger mig svar i sitt nuvarande ämbete ber jag att få tillägga ett extra tack.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9

Svar på fråga ang. hänsynstagande till den lokala opinionen vid avsättande av mark till nationalpark

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQUIST**, som yttrade:

Herr talman! Herr Stridsman har frågat vilken betydelse länsorganens, de kommunala myndigheternas och ortsbefolkningens inställning tillmäts vid ställningstaganden till förslag om avsättande av mark till nationalpark.

Helt allmänt vill jag framhålla, att stort avseende fästes vid länsorganens och de kommunala myndigheternas synpunkter i naturvårdsärenden.

Avsättande av mark till nationalpark regleras i naturvårdslagen och kräver beslut av riksdagen. Enligt naturvårdslagen är naturvården såväl en statlig som en kommunal angelägenhet. Det ankommer på länsstyrelsen att verka för naturvården inom länet. Vid prövning av en naturvårdsfråga — t. ex. bildande av en nationalpark — skall vidare enligt lagen hänsyn tas till såväl de allmänna som enskilda intressen som berörs av frågan.

Vidare anförde:

Herr **STRIDSMAN** (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Anledningen till att jag ställde den var en artikel förra veckan i Dagens Nyheter angående ett förslag att avsätta Kebnekaise fjällområde till nationalpark. Artikelnen i fråga har väckt stor uppmärksamhet i länspressen och oro inom länet.

Den allmänna inställningen hos länets befolkning är att det inte finns något större behov av ytterligare nationalparker i Norrbotten. För närvarande står fjällområdena i Norrbotten under länsstyrelsens förvaltning. Inga ingrepp och ingen otillbörlig exploatering får göras utan länsstyrelsens medgivande.

Om tanken på en nationalpark förverkligas innebär det begränsningar i samernas näringsutövning ävensom i sådana fritidsaktiviteter som jakt och sportfiske för ortsbefolkningen, närmast den som bor i Kiruna—Malmberget—Gällivare-området. Vidare skulle fjällområdenas attraktion för turism, sportfiske och jakt minskas. För närvarande håller man i Norrbottens län på med att rehabilitera fisket i den norrbottniska fjällvärlden. För dessa ändamål har både AMS och Norrlandsfonden anslagit medel.

En nationalpark skulle bl. a. innebära en inskränkning för samerna beträffande deras möjligheter att anlägga renvaktarstugor. Det kan dessutom påpekas att tillräckligt stora områden redan finns reserverade för rovdjur.

Jag noterar med tacksamhet att jordbruksministern i sitt svar klart deklarerat att stort avseende fästs vid de allmänna och enskilda intressen som berörs av frågan. Det tolkar jag så att den inställning som länsorganen, de kommunala myndigheterna och ortsbefolkningen har till frågan tillmäts stor betydelse.

Jag tackar än en gång för svaret.

Svar på fråga ang. tillsättandet av överläkartjänster

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Herr Stridsman sade i sitt inlägg att det rör sig om Kebnekaise. Jag har blivit underrättad om att frågan om en nationalpark har tagits upp i en bok som kom ut i höstas och att en av stockholmstidningarna publice-
rat en artikel vari denna tanke framförs. Någon myndighet har emellertid inte såvitt jag vet aktualiserat frågan om en nationalpark inom detta område. I tidningsartikeln stod att det skulle väckas en motion i riksdagen, och när så sker har vi möjlighet att diskutera frågan. För närvarande anser jag emellertid att den befinner sig på ett sådant stadium att någon diskussion knappast är möjlig i ett forum som riksdagen.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 10

Svar på fråga ang. tillsättandet av överläkartjänster

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Petersson i Gäddvik har frågat om det är nödvändigt att tillsättandet av en överläkartjänst vid ett lasarett skall ta 4—6 månader.

Överläkare utnämns av Kungl. Maj:t. Tillsättandet föregås enligt gällande författningar av bl. a. ansökningstid, upprättande av förslag i socialstyrelsen, förord från sjukvårdsstyrelsen efter hörande av vederbörande sjukhusdirektion, ny handläggning i socialstyrelsen samt besvärstider. En sammanlagd handläggningstid på fyra månader eller mer är därför ofta nödvändig enligt nuvarande ordning. Under mellantiden uppehålls den lediga tjänsten vanligen av vikarie.

En särskilt tillkallad utredningsman har i uppdrag att utarbeta förslag till

ändringar i vissa avseenden av gällande sjukvårdslagstiftning. Förslag kan väntas om en förenkling av tillsättningsförfarandet för överläkartjänster vid lasarett.

Vidare anförde:

Herr PETERSSON i Gäddvik (m):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för svaret på min fråga. Svaret var också positivt så till vida att besked lämnades om att förslag om förenkling av tillsättningsförfarandet beträffande överläkartjänst vid lasarett kan väntas. Jag hoppas att detta förslag och därav följande beslut snart kommer till stånd.

Huvudanledningen till min fråga är de bekymmer vi har i Norrbotten när det gäller tillsättandet av läkartjänster. Många av våra provinsialläkartjänster är tyvärr helt utan innehavare, och i många fall arbetar även lasaretten med underbemanning bland läkarna. När överläkartjänster blir lediga får vi ofta endast en kompetent sökande, och jag tycker att det är orimligt att det även i sådana fall skall ta fyra till sex månader att tillsätta tjänsten.

Jag kan t. ex. nämna det aktuella fallet på Haparanda lasarett. Där fanns i höstas tre sökande. Socialstyrelsen hade den 11 november ansökningarna tillgängliga. Enligt socialstyrelsen var ingen av sökandena kompetent, men först under föregående vecka meddelade regeringen att en av sökandena fått dispens för tjänsten. Min fråga är nu om det skall ta ytterligare fyra månader innan den sökande, som nu fått dispens, blir tillsatt på tjänsten vid Haparanda lasarett.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Herr Petersson i Gäddvik nämnde läkarbekymren i Norrbotten och särskilt i Haparanda. Jag vill med anledning härav meddela, att en

Svar på fråga ang. åtgärder för att bereda vissa utländska läkare tjänstgöring i svensk sjukvård

undersökning, som jag låtit göra, visar att en legitimerad läkare tjänstgjort som överläkare på förordnande vid lasarettet under tiden den 1 juli 1964 till och med den 31 oktober 1968. Också efter den 31 oktober 1968 har det, med undantag för några rätt få dagar, funnits en vikarie. För närvarande tjänstgör en f. d. överläkare vid lasarettet.

Det är alldeles riktigt att en av sökandena av den ledigförklarade tjänsten nu fått dispens för att inneha överläkartjänsten. Jag vill bara påpeka för herr Petersson att en stor del av den tid som han nämnde och som jag hade anledning att redovisa i mitt svar redan har förflutit. Den fortsatta tiden för tillsättningsförfarandet i detta ärendet bör kunna bli kortare.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 11

Svar på fråga ang. åtgärder för att bereda vissa utländska läkare tjänstgöring i svensk sjukvård

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr Jönsson i Ingemarsgården har frågat vilka åtgärder som vidtagits för att de utländska läkare som vistas vid flyktingläger i södra Sverige snarast skall kunna beredas tjänstgöring i svensk sjukvård.

Den svenska sjukvården har fått ett betydande tillskott av utländska läkare under de senaste åren. Innan dessa läkare börjar sin tjänstgöring fordras bl. a. att de genomgår kurser i svenska språket, vilket är en nödvändig förutsättning för att de skall kunna verka inom vår sjukvård. Herr Jönsson torde med sin fråga avse ett litet antal rumänska och ungerska läkare, som förts till Sverige genom arbetsmarknadssty-

relsens försorg. Sedan den 15 november i fjol håller dessa läkare på att lära sig svenska. Nämnden för utländska läkare ämnar i nästa månad bereda läkarna tillfälle att delta i språkprov. Om proven godkänns skall de därefter hänvisas till provtjänstgöring i den svenska sjukvården.

Vidare anförde:

Herr JÖNSSON i Ingemarsgården (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Enligt uppgifter som jag fått från olika håll har det förelegat ett stort intresse bland de berörda läkarna att snarast få komma ut i verksamhet inom den svenska sjukvården. Med hänsyn till den brist som föreligger på detta område vore detta naturligtvis mycket önskvärt. Man hade emellertid också hos en del av dessa läkare inte förmärkt något särskilt stort intresse för att tillmötesgå dessa önskemål. Jag har också fått uppgift om att språkkurserna och undervisningen i övrigt inte skulle vara särskilt väl anpassade till dessa läkares förhållanden.

Det är möjligt att detta missnöje kan ha sin grund i missuppfattningar, men det är med hänsyn till bristsituationen angeläget att allt vad som står i vår makt görs för att de aktuella läkarna snarast skall få den undervisning som behövs. Behovet av undervisning är ju mycket stort. Enligt de uppgifter jag fått är en del av dessa läkare synnerligen kvalificerade. Jag framställde min fråga därför att jag ville försöka påskynda denna verksamhet.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! De läkare som det här är fråga om har tagits om hand av arbetsmarknadsstyrelsen, och genom verkets försorg har de nu fått denna un-

Svar på fråga ang. en uppmjukning av reglerna för beviljande av bosättningslån

dervisning. I övrigt behandlar nämnden för utländska läkare dessa personer som alla andra utländska läkare. Ett villkor är självfallet att vederbörande behärskar svenska språket, innan han eller hon träder in i den svenska sjukvården.

Jag vill också göra det tillägget, herr talman, att sedan den 15 november får dessa läkare en undervisning på sex timmar dagligen, och den undervisningen ombesörjes av lärare från universitetet i Lund.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 12

Svar på fråga ang. en uppmjukning av reglerna för beviljande av bosättningslån

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartement, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Fru Marklund har frågat statsrådet Odhnoff om hon anser en uppmjukning av reglerna för beviljande av bosättningslån motiverad vid höga bostadskostnader även om den gemensamma inkomsten överstiger 30 000 kronor. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Normerna för inkomstprövningen i samband med statliga bosättningslån regleras genom bestämmelser som utfärdas av riksbanksfullmäktige. Som framgår av årets statsverksproposition har fullmäktige gjort en översyn av gällande regler för bosättningslån. Därvid har även normerna för inkomstprövningen behandlats. Enligt gällande bestämmelser ligger gränsen för lånesökandenas gemensamma inkomst normalt vid 30 000 kronor för att lån skall kunna beviljas. Bestämmelserna är

emellertid utformade på ett sådant sätt, att det finns möjlighet att överskrida denna inkomstgräns med hänsyn till förhållandena i varje enskilt låneärende, en möjlighet som också har använts. Det ankommer på riksbanksfullmäktige att fortlöpande följa utvecklingen i denna fråga och vid behov anpassa tillämpningsbestämmelserna efter de ändrade förhållanden som uppkommer.

Vidare anförde:

Fru MARKLUND (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga. Den var föranledd av att jag har funnit reglerna för beviljandet av bosättningslån alltför fasta.

Av statsrådets svar framgår nu att det finns möjligheter att överskrida inkomstgränsen, och jag finner att hänsyn i mycket högre grad än vad hittills tycks ha skett bör tagas till de lånesökandes hyreskostnader liksom även till den inkomst de haft under tiden innan de sökte sådant lån. Ofta gäller det unga människor, som inte har haft så höga inkomster innan bosättningsfrågan blev aktuell — eller inte haft några inkomster alls på grund av studier. De flesta lånesökande har sålunda inte haft någon möjlighet att spara till bostättning, och så får de plötsligt en bostad med en hyra på 600 å 700 kronor i månaden. Även om familjen just vid det tillfället kan ha inkomster på 30 000 kronor tillsammans, så innebär det ändå en avsevärd svårighet för dem att anskaffa vad som behövs.

De unga familjerna får inte bostadsbidrag förrän de skaffat sig barn, och när de gjort det sjunker genast inkomsten, eftersom hustruns förvärvsarbete i regel då upphör, ibland för längre tid beroende på bristen på daghem.

Som jag ser det finns det alltså skäl

för att se över bestämmelserna och inte låta beloppet 30 000 kronor stå som något slags heligt tal. I praktiken föreligger det redan nu behov av en sådan anpassning av tillämpningsbestämmelserna som det enligt statsrådets svar ankommer på riksbanksfullmäktige att göra.

Jag tackar än en gång för svaret.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag vill fästa fru Marklunds uppmärksamhet på att bestämmelserna för bosättningslänegivningen ger riksbankens lokalkontor möjligheter att ta hänsyn till de speciella omständigheter som föreligger i varje särskilt ärende. Det har jag betonat. Att denna möjlighet också utnyttjas i fråga om inkomstgränsen framgår av att det under förra budgetåret beviljades 1 640 bosättningslån till lånesökande vilkas gemensamma årsinkomst översteg 30 000 kronor. Det innebär att mellan 15 och 20 procent av antalet beviljade bosättningslån gått till sökande vilkas inkomster överstiger normgränsen men där övriga omständigheter motiverat beviljande av lån.

När det gäller de löpande bostadskostnadernas inverkan på rätten till bostadslån vill jag erinra om att bosättningslånen är avsedda att täcka kostnaderna för inköp av möbler och andra inventarier i samband med bosättningen. Lånen har alltså inte någon anknytning till de löpande hyreskostnaderna för bostaden, som ju inträder samtidigt som amorteringen på bosättningslånen skall börja.

Här finns det alltså, fru Marklund, stora möjligheter till variationer, och riksbankens lokalkontor har även utnyttjat dessa möjligheter.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 13

Svar på fråga ang. placeringen av kommunala medel som industrilån

Ordet lämnades på begäran till

Herr statsrådet GEIJER, som yttrade:

Herr talman! Fru Hörnlund har frågat kommunikationsministern om denne avser att föreslå ändring av kommunallagen i syfte att förhindra kommuner att placera kommunala medel som industrilån till företag utom den egna kommunen.

Kommunalt stöd åt enskilt företag, t. ex. genom långivning, kan undantagsvis vara tillåtet enligt den allmänna kompetensregeln i kommunallagen. En förutsättning härför är att det är uppenbart att besvärande arbetslöshet föreligger. Att det företag som kommer i åtnjutande av stödet ligger utanför kommunen innebär inte i och för sig att åtgärden är otillåten. Givetvis måste emellertid i ett sådant fall särskilda omständigheter föreligga som medför att åtgärden ändå kan anses tillgodose ett till den egna kommunen knutet intresse.

Kommunalrättskommittén gör för närvarande en allmän översyn av kommunallagens kompetensbestämmelse. I direktiven sägs att kommittén skall göra en precisering av kompetensen bl. a. när det gäller stöd åt det enskilda näringslivet, varvid enligt direktiven bör gälla att kommunalt stöd åt enskilda företag i princip inte vidare skall komma i fråga. Först sedan kommittén lagt fram förslag bör lagstiftningsåtgärder av det slag frågan avser övervägas.

Vidare anförde:

Fru HÖRNLUND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Geijer för svaret på min fråga.

Under den senaste tiden har det före-

Svar på fråga ang. planerad förläggning av parkeringshus till sjukhusområde

kommit att en rad kommuner, främst små landsbygdskommuner, lånat ut pengar till industriföretag utanför kommun- och länsgränser. Det skulle vara långsökt att göra gällande att dessa industrilån beviljats av arbetsmarknads-skäl, d. v. s. skäl som åtninstone för mig annars skulle ha tett sig förståeliga. Transaktionerna torde i stället ha tillkommit på grundval av en kampanj i syfte att skapa uppslutning kring ett större och i vissa avseenden diskuterat industriprojekt. Vilka kanaler som kommit till användning för att säkerställa en relativt stor uppslutning från kommunernas sida är för mig okänt. Man kan dock dra vissa slutsatser på grundval av kommunernas struktur och fullmäktigeförsamlingarnas sammansättning.

Om en kommun beslutar att ge lån till industriföretag i den egna kommunen och någon överklagar upphävs beslutet så gott som undantagslöst. Det heter då att kommunen har överskridit sina befogenheter. Bedömningen vilar på paragraferna 3 och 76 i kommunallagen. I fråga om industrilån till företag utom kommunen prövar länsstyrelsen om medelsplaceringen kan anses betryggande, och man medger att kommunerna tar fondmedel ur bl. a. skatteregleringsfonder till sådana placeringar. Man hänvisar till kommunallagens 61 § om medelsförvaltning, där det bl. a. heter: »Med länsstyrelsens medgivande må kommun anbringa penningmedel även på annat sätt än nu sagts.» Det förefaller mig besynnerligt att länsstyrelser medger sådana medelsplaceringar som det här är fråga om. I enlighet med kommunallagens anda borde det ha varit lämpligt att visa restriktivitet i detta avseende. Jag skulle närmast vilja kalla det oskicklig handläggning av de länsstyrelser som givit sitt godkännande.

Jag tolkar statsrådets svar som ett instämmande i att det behövs en lagändring och som att han i princip

delar min uppfattning, att det inte är en kommunal angelägenhet att bedriva utlåningsverksamhet av det slag som här påtalats. Vidare hyser jag en förhoppning om att berörda länsstyrelser i fortsättningen ger 61 § kommunallagen en betydligt snävare tolkning. Kommunerna bör enligt min uppfattning ägna sig åt de mångskiftande och angelägna frågor de har att lösa för invånarnas bästa i stället för att ge sig på områden som, fortfarande enligt min uppfattning, ligger långt utanför den kommunala kompetensen. Jag förmodar att statsrådet i långa stycken delar också denna min åsikt.

Herr statsrådet GEIJER:

Herr talman! Jag var något osäker beträffande om fru Hörnlund verkligen syftade på industrilån och inte på frågan om understöd åt enskilda företag. Jag vill nu bara understryka vad angår 61 § kommunallagen, som fru Hörnlund åberopade, att enligt rättspraxis s. k. industrilån inte har medgivits. Det finns ett utslag från regeringsrätten i vilket placering av kommunala medel i industrilån har funnits stridande mot kommunallagens placeringsbestämmelser.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 14

Svar på fråga ang. planerad förläggning av parkeringshus till sjukhusområde

Ordet lämnades på begäran till

Herr statsrådet GEIJER, som yttrade:

Herr talman! Herr Sjöholm har frågat kommunikationsministern om det enligt hans mening är förenligt med de krav som bör ställas på modern sjukvårds- och stadsplanering att förlägga parkeringshus inom sjukhusområde. Frågan besvaras av mig i min egenskap av tf. kommunikationsminister.

Svar på fråga ang. förfarandet vid återkallande av körkort

Generellt kan sägas att bilparkering i omedelbar närhet av en sjukvårdsanläggning kan förorsaka olägenheter. Samtidigt gäller att sjukhus för sin funktion ställer stora krav på parkeringsmöjligheter i närheten. Om antalet behövliga bilplatser är stort, är det i regel svårt eller omöjligt att inrymma dessa i markplanet inom sjukhusområdet eller i dess närhet på sådant sätt att vårdavdelningar och liknande inte blir störda. Parkeringshuset — rätt utformat och förlagt — kan då vara den bästa lösningen. Gäller det mycket stora bilplatsbehov, kan kanske en del tillgodoses i ett parkeringshus och resten i markplanet.

Vid utformningen av sådana parkeringshus måste givetvis tillses att störningarna, exempelvis i fråga om buller, avgaser, damm, ljus och insyn, blir så små som möjligt.

Vidare anförde

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag har ställt frågan av två skäl, dels därför att man här och var ute i landet — åtminstone i den bygd jag kommer från — uppför parkeringshus inom sjukhusområden, dels därför att det särskilt på senare tid har dokumenterats att sådana parkeringshus utgör veritabla förgiftningscentraler; det finns exempel på det. Det förefaller då mindre klokt att blanda ihop sjukhusbyggnader och parkeringshus.

Man kan kanske säga att detta är rationellt, eftersom man har förgiftningsfallen nära till hands när man skall vårda dem, men det är alltför cyniskt för att ingå i en modern stads- och sjukvårdsplanering. Det är uppenbart att man måste se till att man undviker att uppföra parkeringshus i nära anslutning till sjukvårdsbyggnader.

Även om statsrådet går litet försiktigt omkring frågan vill jag gärna ur svaret läsa ut att statsrådet är av den

meningen, att det vore klokt att reservera så stora områden för sjukhusbyggnader att man slapp att tränga in parkeringshus i närheten av dem. Det är en klok mening, och det vore bra om den spred sig till bygdepolitiker ute i landet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 15

Svar på fråga ang. förfarandet vid återkallande av körkort

Ordet lämnades på begäran till

Herr statsrådet GEIJER, som yttrade:

Herr talman! Herr Björk i Påarp har frågat kommunikationsministern om han är beredd medverka till att det snarast utfärdas bestämmelser i syfte att garantera enhetligt förfarande vid återkallande av körkort. Frågan har överlämnats till mig för besvarande. Med anledning härav får jag anföra följande.

Frågan om formerna för körkortsåterkallelse utreds för närvarande av trafikmålskommittén. Jag har inhämtat att kommittén är mitt uppe i detta arbete. Såvitt jag nu kan bedöma hänger olika delar av detta frågekomplex så intimt samman att det inte förefaller lämpligt att genomföra någon delreform på området utan att avvakta resultatet av kommitténs arbete.

Vidare anförde:

Herr BJÖRK i Påarp (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

När jag ställde frågan angående bestämmelser som skulle garantera ett enhetligt förfarande vid återkallande av körkort var anledningen främst den att den ordning som nu råder är otillfredsställande och vid olika tillfällen medfört oro för de berörda. Praxis i dessa frågor synes skifta från länssty-

relse till länsstyrelse. Personligen anser jag att domstolarna borde besluta om återkallande av körkort samtidigt som de behandlar den trafikförseelse som ofta har med återkallandet att göra. På det sättet skulle enhetlighet kunna uppnås.

Det finns många exempel på att det förhållande som nu råder inte är tillfredsställande. Från allmän rättssäkerhetssynpunkt är det därför angeläget att frågan löses. Det avgörande får inte vara vilken del av landet som man råkar bo i.

Statsrådet har i sitt svar sagt att det inte är lämpligt att genomföra någon delreform innan trafikmålskommitténs arbete är slutfört. Jag kan vara överens med honom härom, men jag förutskickar att arbetet inom kommittén kommer att påskyndas så att resultat snarast föreligger. Jag vill därför fråga statsrådet om han vet när kommittén kan väntas framlägga förslag i ärendet. Den nuvarande ordningen, som innebär att domstolen avgör frågan i ett avseende och länsstyrelsen i ett annat, medför stor tidsutdräkt.

Herr statsrådet GEIJER:

Herr talman! Det är just av den anledningen att förhållandena är otillfredsställande på detta område som frågan utreds.

Herr Björk i Påarp frågade mig om trafikmålskommitténs arbete kan väntas vara slutfört inom den närmaste tiden. Kommittéarbetet är mycket omfattande, och man har upplyst mig om att kommittén inte anser sig kunna framlägga sitt betänkande förrän någon gång i mitten av nästa år.

Herr BJÖRK i Påarp (s):

Herr talman! Jag fattar statsrådets uttalande så att kommitténs arbete fortskridit så långt att det inte dröjer alltför länge innan resultatet därav föreligger.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 16

Svar på fråga ang. eventuella förändringar i lotsorganisationen

Ordet lämnades på begäran till

Herr statsrådet GEIJER, som yttrade:

Herr talman! Herr Wennerfors har frågat kommunikationsministern om han kommer att vidta några förändringar i den nuvarande lotsorganisationen utan att förelägga årets riksdag särskild proposition, som grundar sig på förslagen i 1963 års lotsorganisationsutredning samt pågående remissbehandling.

Remissbehandlingen av lotsorganisationsutredningens betänkande beräknas vara avslutad i slutet av denna månad. Om sjöfartsstyrelsen aktualiserar någon förändring i lotsorganisationen innan ställning tagits till utredningens förslag i dess helhet, får denna fråga bedömas mot bakgrund av statsmakternas tidigare uttalanden samt utredningens förslag och remissyttrandena däröver.

Vidare anförde:

Herr WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Geijer för svaret på min fråga. Svaret innebär tyvärr varken ett ja eller ett nej. Jag hade hoppats att vi från kommunikationsdepartementet skulle få ett klart besked huruvida det skulle framläggas en proposition i ärendet, så att riksdagen får möjlighet att ta ställning till frågan. Jag anser att detta spörsmål är av så stor vikt att riksdagen borde få behandla hela ärendet.

Jag måste tyvärr be att få ställa ytterligare en fråga. Hur menar statsrådet att man skall se på det förhållandet att lotsorganisationsutredningen redan har föranlett förändringar i lotsorganisationen? Jag kan t. ex. peka på att det framlagts förslag om att lotsstationen i Härnösand skall dras in. Vidare fattades i december månad beslut om indragningar i kalmartrakten. Jag tolkar detta

Svar på fråga ang. daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor

så att man redan är i färd med att avsevärt förändra lotsorganisationen.

Atgärderna stämmer inte riktigt överens med de besked vi hitintills fått och kan tolkas som att departementet drar sig undan ansvaret för denna fråga och låter detta falla på sjöfartsverket, något som jag finner litet märkligt. Jag anser att det vore av stort värde att vi i riksdagen fick ett klart besked huruvida kommunikationsdepartementet kommer att låta riksdagen behandla frågan eller inte.

Herr statsrådet **GEIJER**:

Herr talman! Det särskilda fall som herr Wennerfors tog upp kan jag inte närmare gå in på. Det är en fråga som i varje fall inte ligger hos Kungl. Maj:t. I övrigt vill jag hänvisa till att det i tidigare statsverkspropositioner, senast i 1967 års statsverksproposition, gjorts uttalanden av vederbörande departementschef om att det är nödvändigt att fortlöpande överse lotsorganisationen, och dessa uttalanden har såvitt jag vet inte föranlett någon erinran från riksdagen.

Herr **WENNERFORS** (m):

Herr talman! Jag har inte alls något emot att lotsverksamheten rationaliseras successivt. Det har väl ingen något att erinra mot. Vi bör ju försöka förbilla, rationalisera och effektivisera all verksamhet i samhället så mycket som möjligt. Men när man ändå låtit en utredning arbeta med lotsorganisationen för landet i dess helhet, bör dess förslag enligt min mening så småningom behandlas i riksdagen. Det är ett så pass stort och betydelsefullt ärende att riksdagen bör få ta ställning till det. Det är på denna punkt jag skulle ha önskat ett ordentligt besked.

Nu kommer vi även i fortsättningen att sväva i osäkerhet om hur det skall bli. Detta är kanske inte så allvarligt vare sig för statsrådet, för mig eller för andra i detta hus, men det upplevs naturligt-

vis avsevärt allvarligare av de människor som berörs av denna fråga. Det gäller här inte bara lotspersonalen och lotsarnas familjer utan i många fall också de kommuner där lotsstationerna finns.

Även en mängd andra frågor kommer här in i bilden, men jag skall inte ta upp den debatten nu. Jag vill bara ha uttryckt min förvåning över att vi inte skall kunna få ett besked på denna punkt.

Herr statsrådet **GEIJER**:

Herr talman! Meningen är, herr Wennerfors, att resultatet av rensbehandlingen av utredningens betänkande skall föreläggas riksdagen för ställningstagande. Det framgår också av mitt svar att det för närvarande inte finns någon sådan fråga aktualiserad av sjöfartsstyrelsen om förändringar i lotsorganisationen, som skulle kunna föranleda någon ändring för dagen. Såvitt jag kan förstå är situationen sådan att den fråga det här gäller får gå den vanliga vägen från ett betänkande av utredningen fram till en proposition.

Herr **WENNERFORS** (m):

Herr talman! Det där var något annat än vad som står i svaret! Där står det att under förutsättning att sjöfartsstyrelsen aktualiserar en förändring, så kan den göras. Nu säger statsrådet att meningen är att förslag skall föreläggas riksdagen, och det är något annat. Då är jag avsevärt mer tillfredsställd med beskedet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 17

Svar på fråga ang. daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor

Ordet lämnades på begäran till

Statsrådet fru **ODHNOFF**, som yttrade:

Svar på fråga ang. daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor

Herr talman! Herr Romanus har frågat vad jag tänker göra åt den stora bristen på daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor.

Den service för barntillsyn som samhället ger genom daghem, fritidshem och kommunala familjedaghem bör enligt min mening i princip rikta sig till alla som har behov av hjälp med sin barntillsyn. De studerandes behov av barntillsyn bör tillgodoses på samma sätt och på samma villkor som gäller för andra grupper.

Det ankommer på kommunerna att svara för att behovet av barntillsyn tillgodoses på respektive ort. Statens uppgift är bl. a. att genom bidrag stimulera utbyggnaden av barntillsynsverksamheten. I årets statsverksproposition föreslås en höjning av anslagen för det statliga stödet till daghem och familjedaghem med 50 miljoner kronor till 125 miljoner kronor för nästa budgetår. Vidare har föreslagits ytterligare 10 miljoner kronor till byggnadsbidrag på tilläggsstat II för innevarande budgetår för att täcka det medelsbehov som kan beräknas med utgångspunkt i de utbyggnadsplaner för barnstugeverksamheten som kommunerna redovisat. Som också framgår av årets statsverksproposition har en översyn av bidragssystemet för barnstugeverksamheten påbörjats inom socialdepartementet.

Vidare anförde:

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Enligt den mest försiktiga beräkningen, den som har gjorts inom utbildningsdepartementet, finns det cirka 5 000 barn till studerande vid de högre utbildningsanstalterna som inte får plats i samhällets barntillsyn. Enligt de högre och sannolikt mera realistiska beräkningar som studentorganisationerna har gjort är antalet mer än det tredubbla. Vad blir följden för en

studentfamilj som inte kan få någon barntillsyn? Jo, den ena maken får troligen avbryta studierna. Med rådande värderingar betyder det i regel hustrun. Men familjen kan inte leva på mannens studiemedel. Alltså måste han börja förvärvsarbeta. Studierna försenas och hans studiemedel bortfaller. I sämsta fall måste han helt avsluta studierna.

Detta är den trista verklighet som har föranlett min fråga. För unga gifta kvinnor måste talet om rätt till utbildning och jämlikhet mellan könen te sig som ett hå. Jag ber att få tacka statsrådet Odhnoff för svaret på min fråga, men tyvärr tror jag inte att tacksamheten blir så särskilt stor bland de berörda studenterna.

Jag vill understryka att det här inte är fråga om att begära några särskilda privilegier för en redan gynnad kategori — som man ibland säger. Ingen förordar — inte heller studenternas egna organisationer — några särskilda kategoridaghem för studenter. Jag menar heller inte att man skall ge studenterna någon allmän förtur i de kommunala daghemsköerna. Det räcker med att man tar bort den extra belastning som de i dag ofta är utsatta för.

Vad det i dag gäller är om staten skall överlåta denna fråga till kommunerna eller om staten skall känna ett särskilt ansvar för att garantera rätten till utbildning också åt gifta kvinnliga studerande med barn.

För en kommun av måttlig storlek kan driften av daghem för studenter medföra kännbara kostnader långt utöver det som är normalt för barntillsynen. I det fall som senast uppmärksammats skulle en stockholmsförort få betala ungefär en miljon om året för att klara tillsynen för de studentbostadsområden som ligger inom kommunen. Man har beträffande det daghem som länge inte kunde öppnas för 1968 provisoriskt löst frågan i avvaktan på besked från statsmakterna. För denna

Svar på fråga ang. daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor

kommun och för studenterna är det en besvikelse att inget besked kom vid årsskiftet.

Den utredning som framlades inom utbildningsdepartementet i våras har väckt beklämning genom att den tagit på problemet på ett så förstrött sätt. Utredningen föreslår ett samrådsorgan mellan kommun och studenter. Samråd kan nog vara bra, men det är inte genom byråkratiska reformer utan genom ekonomiska reformer som dessa svåra problem skall lösas.

Man hade hoppats att ett uppmuntrande besked skulle ha kunnat ges nu, men studenterna får tydligen fortsätta att leva på hoppet medan utredning pågår under obestämd tid.

Statsrådet fru **ODHNOFF**:

Herr talman! Den trista verklighet som föranlett frågan tycks för herr Romanus' del vara ytterst begränsad.

Jag hade för några dagar sedan tillfälle att få del av studenternas syn på daghemsfrågan och kunde då med tillfredsställelse notera att de kommit fram till att de studerandes behov av barn-tillsyn bör tillgodoses på samma sätt och på samma villkor som gäller för andra grupper. Studenterna ville alltså inte själva få någon särbehandling.

Behovet av samhällsservice för barn-tillsyn varierar mellan olika kommuner. Kostnaderna för att tillgodose behovet varierar på motsvarande sätt och kan naturligtvis bli särskilt kännbara i kommuner där det behövs ett relativt stort antal platser per invånare. Den undersökning beträffande de statliga bidragsreglerna som pågår inom socialdepartementet tar sikte på en lösning av bl. a. denna fråga. Undersökningen får därmed också betydelse för de kommuner som har att svara för barn-tillsynen för barn till studerande vid universitet och högskolor — och detta utan att vare sig diskriminera eller favorisera någon särskild grupp.

Herr **ROMANUS** (fp):

Herr talman! Nej, det är inte så att denna trista verklighet är begränsad till studentkategorin. Tyvärr gäller den, fru statsråd, många fler, vilket ofta påpekats från vårt håll. Det är inte vi som har ansvaret för att det är på detta sätt för många människor.

Jag anser inte heller — som jag påpekade redan i mitt förra inlägg — att generella förturer skall ges till studerande i daghemsköerna. Frågan nu gäller om det finns skäl för statliga åtgärder för att underlätta situationen för de kommuner som genom statens utbildningspolitik fått särskilt svåra problem med barn-tillsynen och som dessutom får dessa problem av medborgare som i flertalet fall inte senare kommer att vara skattebetalare i kommunen i fråga.

Frågan gäller också om begreppet rätt till utbildning skall få ett verkligt innehåll för de studenter som har barn. Det är ju ett sådant resonemang som har legat bakom införandet av det särskilda statliga stödet åt studentbostäder.

Staten betar sig litet underligt nu. Man inrättar en skola och inbjuder studenterna dit. Man ger dem t. o. m. bostäder för att de skall få rätt till utbildning. Men om denna rätt uteblir på grund av det inte finns någon barn-tillsyn, då vill staten inte vidtaga några särskilda studiesociala åtgärder.

Jag måste fråga: Är detta en klok hushållning med de betydande medel som investeras i utbildningsanstalter och med det stora kapital som individernas studievilja representerar?

Statsrådet fru **ODHNOFF**:

Herr talman! Frågan borde inte vara begränsad till studentkategorin. Jag vill erinra om att herr Romanus mycket strikt har inskränkt den inte bara till studerande utan — märk väl — till stu-

Meddelande ang. utrikesdebatt

derande vid universitet och högskolor. Frågeställningen ger onekligen ett intryck av att man vill begränsa stödåtgärderna till en särskild grupp.

Givetvis skall de studerande inte behandlas sämre än andra grupper när det gäller att ordna barntillsynen. Någon diskriminering av studerande förekommer inte heller på detta område. Tvärtom har barn till studerande i vissa kommuner förtur vid intagning på kommunala daghem. I övriga kommuner är de jämställda med andra barn när det gäller plats på daghem eller i familjedaghem.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag sade att jag är medveten om att den trista verklighet som det innebär att inte kunna få barntillsyn inte är begränsad till studerande. Däremot har jag vid detta tillfälle begränsat frågan till de studerande. Det har jag gjort därför att den avser statliga åtgärder, som det finns särskilda motiv för just när det gäller denna kategori. Jag har ingenting att invända om dessa åtgärder infogas i ett allmänt stöd åt kommuner i en liknande situation, vilket statsrådet antyder, men vi har inte fått någon uppgift om att några sådana åtgärder skulle vidtas. De kommuner och studenter som väntar sig ett besked med hänsyn till att det nu snart är ett år sedan det gjordes en utredning inom utbildningsdepartementet har inte fått något, inte heller i dag.

Jag vill verkligen understryka — för att det inte skall råda något missförstånd om detta — att vi inom folkpartiet beaktar och länge har beaktat barntillsynsproblemen för alla grupper. Det hindrar inte att man vid ett tillfälle kan ta upp en särskild grupp som har speciellt svåra problem, i detta fall — som jag antydde — just när det gäller att förverkliga rätten till utbildning.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 18

Justerades protokollet för den 15 innevarande januari.

§ 19

Meddelande ang. utrikesdebatt

Herr TALMANNEN yttrade:

Utrikesdebatt kommer att hållas onsdagen den 26 mars. Kammarrens sammanträde nämnda dag tar sin början kl. 10.00.

§ 20

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med första kammarens talman får jag föreslå, att kammaren måtte besluta att vid sammanträde fredagen den 31 innevarande januari företaga val av valmän och suppleanter för utseende av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dessa fullmäktige.

Detta förslag godkändes.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN, som anförde:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter för de valmän, som skall utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dem, bestämmas till tolv.

Denna hemställan bifölls.

§ 21

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.

Interpellation ang. ytterligare malmbrytning i Norrland

§ 22

Föredrogs och lades till handlingarna styrelsens för riksdagens förvaltningskontor å bordet vilande berättelse för dess verksamhet under år 1968.

§ 23

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till utrikesutskottet motionerna nr 112—114;

till konstitutionsutskottet motionerna nr 115—117;

till statsutskottet motionerna nr 118—143;

till bevillningsutskottet motionerna nr 144—155;

till bankoutskottet motionen nr 156; till lagutskott motionerna nr 157—168;

till jordbruksutskottet motionerna nr 169—171; och

till allmänna beredningsutskottet motionen nr 172.

§ 24

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

fru *Jonäng* (cp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående åtgärder mot serviceförsämringen efter omläggningen av postdistributionen,

herr *Hermansson* (vpk), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående tillämpningen av de s. k. konfliktdirektiven, och

herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående bristen på personal inom sjukvården.

Kammaren biföll dessa framställningar.

4 — *Andra kammarens protkoll 1969. Nr 2*

§ 25

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att bilaga 1 till statsverkspropositionen 1969 (finansplanen) skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 26

Interpellation ang. ytterligare malmbrytning i Norrbotten

Ordet lämnades på begäran till

Herr *NILSSON* i Agnäs (m), som yttrade:

Herr talman! Sedan slutet av 1930-talet är avsevärda blytillgångar kända inom Arjeplogs kommun och bryts i Laisvall av Bolidenbolaget. Brytningen innebär arbete och inkomst för många människor och är av vital betydelse för kommunen. Arbetsmarknadsläget i denna del av Sverige är bekymmersamt, och det är därför naturligt att ytterligare industri efterlyses av ansvariga kommunalmän och att frågan om möjlighet till ytterligare gruvdrift blivit aktuell. Därvid har den kopparmalm som vid den statliga prospekteringen upptäckts en mil öster om Arjeplogs samhälle väckt stort intresse. Det är känt att denna malmkropp är betydande och att dess kopparhalt uppgår till cirka en procent. Från statens sida har det dock meddelats, att man anser att malmens kopparhalt är för låg och att brytning icke skulle löna sig.

Vad kopparhalten beträffar kan som jämförelse meddelas att malmen i Aitik, där Bolidenbolaget bryter koppar, blott har en halv procent kopparhalt men att brytningen dock är lönsam. Det torde därför med den avancerade teknik som numera kommer till användning vid gruvdrift vara lönande att bryta malmen i Arjeplog i den s. k. Lulepotten.

Den invändningen kan göras att det i Aitik är fråga om ett stort malmområde, men å andra sidan är icke Lulepottens malm känd till hela sin utsträckning och enligt uppgift fortsätter de geologiska prospekteringsarbetena i trakten. Det anses sannolikt att malmkroppen är avsevärt större än vad som nu med visshet kan påvisas. En utökad undersökning med större personal och om möjligt förstärkt utrustning borde vara angelägen.

Då det gäller Arjeplogs kommun — och därmed hela Norrbottens län med dess svåra sysselsättningsläge — inger även andra malmfyndigheter hopp. Bland andra kan de malmblock med ytterst värdefull malm som 1967 påträffades i Tjeggelvas-området nämnas. Det föreligger möjlighet att de härrör från någon omfattande malmkropp i denna trakt, varför prospekteringsverksamheten även här borde intensifieras. Redan en utökad prospektering torde innebära sysselsättning och inkomster för kommunen, och den gruvdrift som prospekteringen med sannolikhet leder till skulle betyda en total lösning av denna kommuns problem och avlasta bördan för angränsande delar av Norrbottens och Västerbottens län.

Med stöd av vad jag här anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för industridepartementet få ställa följande fråga:

Vill regeringen med hänsyn till det ansträngda arbetsmarknadsläget vidtaga åtgärder för att snabbare förbereda ytterligare malmbrytning i Arjeplogs kommun?

Denna anhållan bordlades.

§ 27

Interpellation ang. prästmans skyldighet att förrätta vigsel

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Agnäs (m), som yttrade:

Herr talman! I samband med de ändrade bestämmelserna i giftermålsbalken aktualiserades en rad frågor som sammanhänger med den kyrkliga vigseln. En fråga som emellertid icke blev föremål för behandling var prästmans skyldighet att förrätta vigsel även i de fall, då han anser att en kyrklig vigsel icke står i överensstämmelse med kyrkans bekännelse.

Genom att den borgerliga lagstiftningen ålägger prästman skyldighet att förrätta vigsel, medan han däremot vid prästvigningen avgivit löfte att följa kyrkans bekännelse, kan han råka i en svår konfliktsituation, om han anser att han icke med Bibelns stöd kan förrätta vigseln. Det har vid några tillfällen inträffat att domstol dömt prästman för tjänstefel då han vägrat vigsel i fall, där en av kontrahenterna tidigare varit gift och upplösningen av det tidigare äktenskapet enligt prästens uppfattning icke stått i överensstämmelse med den heliga skrifts ord.

Denna fråga behandlades av 1968 års kyrkomöte, som biföll utlåtandet från kyrkolagsutskottet vari framhölls följande:

»Frågan om vigselnskyldigheten har behandlats vid en lång rad kyrkomöten, varvid nu rådande ordning varit föremål för stark kritik. Skyldigheten att under alla förhållanden viga står ej i överensstämmelse med kyrklig äktenskapsuppfattning, och behovet av en lösning av problemet måste anses trängande. Uttalanden av samma innebörd har gjorts av 1953, 1957 och 1963 års kyrkomöten.

Det lösningsförslag som 1963 års kyrkomöte för sin del antog hade i anledning av kyrkomötets framställning 1957 utarbetats inom justitiedepartementet. I likhet med 1963 års kyrkolagsutskott anser utskottet, att förslaget anger en praktiskt acceptabel lösning, som borde ha möjlighet att vinna bifall.

Sedan föregående kyrkomöte gjorde sin framställning har arbetet med en revision av giftermålsbalken fortskridit

Interpellation ang. byggande av en bro över Sann Sundet i Jämtland

så långt, att partiella reformförslag remitterats till lagrådet. Med hänsyn till angelägenheten av den här påyrkade reformen biträder utskottet motionärernas hemställan att kyrkomötet ånyo hos Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder.»

Då så sent som i december 1968 domstolsprövning i mål om vigselvägran förekommit och det finns anledning att förmoda att inom snar framtid liknande mål kommer att upptagas vid domstol, framstår det som ytterst angeläget att trots den pågående revisionen av giftermålsbalken genom en snabb utredning på denna speciella punkt förutsättningar fortast möjligt skapas för en ändring i gällande lagstiftning.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till att frågan om prästmans skyldighet att förrätta vigsel även då den strider mot kyrkans ordning blir föremål för snabbutredning?

Denna anhållan bordlades.

§ 28**Interpellation ang. byggande av en bro över Sann Sundet i Jämtland**

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Östersund (s), som yttrade:

Herr talman! De senaste åren har präglats av stora sysselsättningsproblem i de norrländska länen, inte minst i Jämtlands län. Trots de satsningar som skett genom lokaliseringpolitiken och i form av beredskapsarbeten synes ändå arbetstillfällena minska i oroväckande grad.

Många gånger torde en viss brist på meningsfulla sysselsättningsobjekt föreligga inom områden med konstant un-

dersysselsättning. Med tanke på den betydande arbetslöshet som för närvarande registreras i Jämtlands län vill jag peka på ett lämpligt sysselsättningskapande projekt, nämligen en broförbindelse över Sann Sundet i Storsjön, mellan Oviken och Hackås.

Befraktningen över Sann Sundet sker för närvarande genom reguljär färjtrafik, vilken åsamkar staten väsentliga investerings- och driftkostnader. Ett brobygge skulle förutom att det skapar nya sysselsättningstillfällen under byggnadstiden även väsentligt förbättra kommunikationerna för ett stort antal människor inom den centrala delen av länet.

Många av dem som är bosatta i de jordbruksbetonade kommunerna på denna sida av Storsjön arbetar i Östersund eller dess omedelbara närhet. De är nu hänvisade till färjförbindelsen, vilket givetvis ökar deras dagliga restid väsentligt.

Ovikens kommun har genom uppvakning år 1966 införd dåvarande kommunikationsministern överlämnat en trafikteknisk/ekonomisk utredning i frågan. Projektet bör alltså kunna påbörjas utan längre tidsutdräkt. Detta skulle uppskattningsvis innebära sysselsättning för ett 50-tal arbetare under cirka två år.

Kostnaden för den föreslagna brobyggnaden bör icke belasta det ordinarie väg- och brobyggnadsanslaget för länet, utan anläggningen bör finansieras på annat sätt i arbetslöshetsbekämpande syfte.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Överväger statsrådet att ställa medel till förfogande för byggande av en bro över Sann Sundet med nödiga tillfartsvägar?

Denna anhållan bordlades.

Interpellation ang. byggande av en bro över SannsunDET i Jämtland

§ 29

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobils katt, överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 30

Anmäldes följande motioner:

nr 173, av herrar *Bengtsson* i Landskrona och *Björk* i Påarp, angående postkontors öppethållande vid allmänna val,

nr 174, av herrar *Eriksson* i Arvika och *Jönsson* i Ingemarsgården, om inrättande av kommundelsråd,

nr 175, av herr *Oskarson m. fl.*, om viss ändring av reglerna angående vittnen vid röstning genom valsedelssändelse,

nr 176, av fru *Skantz* och fröken *Berggren*, om rösträtt för svenska tjänstemän i vissa officiella internationella organisationer,

nr 177, av herr *Wiklund* i Stockholm *m. fl.*, om inrättande av stadsdelsråd och kommundelsråd,

nr 178, av herr *Wikner m. fl.*, om rätt för kommun att bestrida rättegångskostnader för kommunal förtroendeman,

nr 179, av herr *Ahlmark*, om stöd till viss del av befolkningen i portugisiska Guinea,

nr 180, av herr *Andersson* i Örebro, om förbättrad skovård inom försvaret,

nr 181, av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.*, om åtgärder för att förbättra proteinförsörjningen,

nr 182, av herr *Hermansson m. fl.*, om åtgärder till stöd för u-länderna,

nr 183, av herr *Hovhammar m. fl.*, angående de statliga garantierna för investeringar i u-länder,

nr 184, av herr *Johansson* i Trollhättan *m. fl.*, angående samordningen av den militära och den civila sjukvården,

nr 185, av herr *Johansson* i Trollhättan *m. fl.*, om inrättande av ett institut för utvecklingsforskning,

nr 186, av herr *Clarkson m. fl.*, om inrättande vid Lunds universitet av en professur i näringslära,

nr 187, av herr *Elmstedt m. fl.*, angående dispositionen av avvecklings-skolornas donationsfonder,

nr 188, av herr *Ericsson* i Åtvidaberg *m. fl.*, om en ökad forskning i marknadsföring och marknadskommunikation,

nr 189, av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.*, om inrättande av en professur i kriminologisk behandlingsforskning,

nr 190, av herr *Jönsson* i Arlövf. *m. fl.*, angående besvär över skolstyrelsens beslut beträffande tjänstetillsättning,

nr 191, av herrar *Källstad* och *Mattsson*, om program för en utbyggnad av åldringsforskningen,

nr 192, av herrar *Källstad* och *Nordstrandh*, om utvidgning av entermisutbildningen för juris kandidatexamen,

nr 193, av herr *Källstad m. fl.*, om inrättande av en skolkonsulenttjänst för studie- och yrkesorientering,

nr 194, av herr *Källstad m. fl.*, om utnyttjande av radio och TV för den högre utbildningen,

nr 195, av herr *Mundebo m. fl.*, om förstärkning av resurserna för den samhällsvetenskapliga forskningen,

nr 196, av herr *Nelander m. fl.*, om statsbidrag till Religionspedagogiska Institutet,

nr 197, av herr *Nordstrandh*, angående utbildningen av sjuksköterskor,

nr 198, av herr *Nordstrandh m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till svenska ekumeniska nämnden,

nr 199, av herr *Tobé m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande,

nr 200, av herrar *Akerlind* och *Werner*, om vidgad möjlighet att erhålla be-

frielse från åttonde och nionde skolåret i grundskolan,

nr 201, av herr *Antonsson m. fl.*, angående huvudmannaskapet för ålderdomshem,

nr 202, av herr *Antonsson m. fl.*, om höjning av maximibeloppet för näringshjälp,

nr 203, av herr *Clarkson*, om statsbidrag till Svenska Stiftelsen Rehabilitering,

nr 204, av herrar *Enarsson* och *Fridolfsson* i Stockholm, om höjning av räntan på amorteringspliktiga tilläggs-lån,

nr 205, av herrar *Enarsson* och *Ringaby*, om avslag på Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lånefonden för kommunala markförvärv,

nr 206, av herr *Nelander m. fl.*, om höjning av anslaget till S:t Lukasstiftelsen,

nr 207, av herrar *Nordstrandh* och *Werner*, om statsbidrag till Riksorganisationen för mental hälsa,

nr 208, av herr *Nyström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader,

nr 209, av herr *Persson* i Skänninge, om upplysning i arbetarskyddsfrågor inom lantbruks- och trädgårdsnäringsarna,

nr 210, av herr *Wedén m. fl.*, angående samhällets vårduppgifter,

nr 211, av herr *Wedén m. fl.*, angående vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder,

nr 212, av herr *Westberg* i Ljusdal, angående inlösen av egna hem vid flyttning av arbetsmarknadsskäl,

nr 213, av herr *Wiklund* i Stockholm, angående utformningen av frivårdshotell inom kriminalvården,

nr 214, av herr *Börjesson* i Glömminge, om utformningen av stängsel vid ombyggnad av allmänna vägar,

nr 215, av herr *Ekström*, angående det enskilda vägväsendets organisation,

nr 216, av herrar *Gustavsson* i Nässjö

och *Sörenson*, angående den statliga trafikpolitiken,

nr 217, av herr *Holmberg m. fl.*, om ett fristående, reklamfinansierat TV-företag,

nr 218, av herrar *Jonsson* i Mora och *Boo*, om elektrifiering av järnvägen Borlänge—Mora,

nr 219, av fru *Nettelbrandt m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Trafiksäkerhetsforskning,

nr 220, av herr *Oskarson m. fl.*, om utbyggnad mellan Varberg och Fjärås av europaväg 6,

nr 221, av herr *Petersson* i Gäddvik m. fl., om förbättring av glesbygdernas postservice,

nr 222, av herr *Westberg* i Ljusdal m. fl., angående den statliga trafikpolitiken,

nr 223, av herr *Hedlund m. fl.*, angående kostnadsfördelningen mellan stat och kommun,

nr 224, av herr *Wennerfors m. fl.*, om ersättning till upphovsman vid utlåning av musikalier,

nr 225, av herr *Josefsson* i Halmstad m. fl., om höjning av anslaget till Varbergs museum,

nr 226, av herr *Gustafson* i Göteborg m. fl., angående rätt till avdrag vid beskattningen för forskningskostnader,

nr 227, av herr *Henrikson* och fröken *Bergegren*, om upphävande av gift kvinnas rätt till förvärvsavdrag vid särbeskattning,

nr 228, av herr *Hovhammar m. fl.*, om vidgad rätt till avskrivning vid beskattningen å maskiner och inventarier,

nr 229, av herr *Johansson* i Skärstad m. fl., om skattemässig inkomstutjämnning för konstnärer,

nr 230, av herr *Jonsson* i Mora m. fl., angående resultatutjämnningen vid beskattningen,

nr 231, av herr *Josefson* i Arrie m. fl., angående resultatutjämnningen vid beskattningen,

nr 232, av herrar *Jönsson* i Ingemarsgården och *Antonsson*, om viss premie-

ring vid beskattningen av personligt sparande,

nr 233, av herr *Leander m. fl.*, om skatteomfördelning till förmån för låginkomsttagare,

nr 234, av fru *Mogård m. fl.*, om upphävande av förbudet mot utskänkning av rusdrycker i samband med teaterföreställning,

nr 235, av herrar *Petersson* i Gäddvik och *Nilsson* i Agnäs, om avdrag vid beskattningen för anläggande av skogsbilväg,

nr 236, av fru *Ryding* och fru *Marklund*, angående beskattningen av ensamstående föräldrar med hemmavarande barn,

nr 237, av fru *Sundberg*, angående beskattningen av inkomster från grus-, torv- eller lertäkt,

nr 238, av herr *Thylén*, om översyn av vissa avdragsregler i kommunalskattelagen,

nr 239, av herr *Haglund m. fl.*, angående produktionskostnaderna och lönsamheten inom vissa norrlandsregioner,

nr 240, av herrar *Jönsson* i Inge-marsgården och *Larsson* i Norderön, om speciella lokaliseringpolitiska insatser i Jämtlands län,

nr 241, av herr *Mellqvist m. fl.*, om förhöjda pensionsförmåner åt f. d. avdelningssekreteraren i statsutskottet Åke Gyllenram,

nr 242, av herr *Persson* i Heden, om temporärt skydd för svensk textil- och konfektionsindustri mot import till dumpingpriser,

nr 243, av herrar *Thylén* och *Hovhammar*, om postgirokonto för alla medborgare,

nr 244, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Johansson* i Växjö, om ersättning av statsmedel vid skada för enskild person genom brott,

nr 245, av herrar *Eriksson* i Arvika och *Berndtsson*, om proportionella val av nämndemän,

nr 246, av fru *Holmquist m. fl.*, angående offentlighet för personundersökning i brottmål,

nr 247, av herr *Petersson* i Gäddvik *m. fl.*, angående verkställande av påföljd för brott begånget i Sverige av utlänning,

nr 248, av herr *Sjöholm*, angående lönefordringars behandling i konkurs,

nr 249, av herr *Wiklund* i Stockholm, om rätt att överklaga övervakningsnämnds beslut i passärende,

nr 250, av fru *Kristensson*, om pension för utvecklingsstörda utländska medborgare,

nr 251, av herr *Hedlund m. fl.*, om åtgärder mot narkotikamissbruket,

nr 252, av herrar *Bengtsson* i Landskrona och *Fridolfsson* i Rödeby, angående politisk information och propaganda på arbetsplatser,

nr 253, av herr *Clarkson m. fl.*, angående berikning av livsmedel med järn,

nr 254, av herrar *Franzén* i Motala och *Henrikson*, angående sjukpenningklass vid s. k. bristyrkesutbildning,

nr 255, av herr *Hermansson m. fl.*, angående bidragen för rehabilitering,

nr 256, av herr *Holmberg m. fl.*, angående arbetsmarknadspolitiken,

nr 257, av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.*, om förkortning av arbetstiden vid tresiftsarbete,

nr 258, av herr *Lindberg m. fl.*, om ändrade pensionsbestämmelser för skogsarbetare,

nr 259, av fru *Marklund m. fl.*, om en speciell form av förtidspension,

nr 260, av fru *Nettelbrandt m. fl.*, om sabbatsår,

nr 261, av herr *Persson* i Skänninge, om inspektion av arbetarskyddet inom lantbruks- och trädgårdsnäringarna,

nr 262, av herr *Andersson* i Storfors *m. fl.*, om skydd för bävrars boplatser,

nr 263, av herr *Löfgren m. fl.*, om viss övervakning av från utlandet inkommande motorfordon,

nr 264, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, om lagstiftning mot trafikfarlig bilförsäljning,

nr 265, av herrar *Werner* och *Fridolfsson* i Stockholm, om ett bättre djurskydd,

nr 266, av herr *Werner m. fl.*, om överflyttande å polismyndighet av tillsynen över djurskyddet,

nr 267, av herr *Ekström m. fl.*, om förbättrad naturvård,

nr 268, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, om överförande av mark till s. k. åkerreserv,

nr 269, av herr *Jonasson m. fl.*, om statlig kreditgaranti för deltidjordbruk,

nr 270, av herr *Josefson* i Arrie *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Statens växtskyddsanstalt,

nr 271, av herr *Nilsson* i Östersund *m. fl.*, om skogsfonder för regional utveckling av näringslivet,

nr 272, av herrar *Petersson* i Gäddvik och *Nilsson* i Agnäs, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket,

nr 273, av herrar *Petersson* i Gäddvik och *Nilsson* i Agnäs, angående statsbidraget till byggande av skogsbilvägar,

nr 274, av herr *Stridsman m. fl.*, om bidrag från älgskadefonden för bilskada vid sammanstötning med älg,

nr 275, av herr *Sundkvist m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättningar vid bildande av naturreservat,

nr 276, av herr *Oskarson m. fl.*, om kreditgarantier till deltidjordbrukare,

nr 277, av herr *Ahlmark m. fl.*, om utredning angående ett nordiskt institut för framtidsforskning,

nr 278, av herr *Bengtsson* i Landskrona *m. fl.*, angående den äldre arbetskraftens sysselsättning,

nr 279, av herr *Brandt m. fl.*, om förebyggande åtgärder inom hälso- och sjukvården, m. m.,

nr 280, av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.*, om bättre arbetarskydd m. m. inom vissa yrkesområden,

nr 281, av herrar *Johansson* i Skärstad och *Boo*, om åtgärder för att stimulera gåvor till religiösa m. fl. ändamål,

nr 282, av fröken *Sandell m. fl.*, om avskaffande av ordensväsendet,

nr 283, av herr *Wedén m. fl.*, angående den psykiska hälso- och sjukvården, samt

nr 284, av herr *Wedén m. fl.*, om åtgärder mot narkotikamissbruket.

Dessa motioner bordlades.

§ 31

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts tre enkla frågor, nämligen av:

herr *Hedin* (m), till hans excellens herr statsministern angående en undersökning rörande jordbrukets situation i det nordiska samarbetet,

herr *Nilsson* i Agnäs (m), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående förarskyddsförsäkring för domänstyrelsens fordon, och

herr *Sjöholm* (fp), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående olägenheterna av dröjsmål med beslut om existensminimum i vissa skatteärenden.

§ 32

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 17.28.

In fidem
Sune K. Johansson